

Kontrole dotyczące organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia na zajęciach edukacyjnych artystycznych z przedmiotów kształcenie słuchu i audycje muzyczne/wiedza o muzyce w szkołach muzycznych I stopnia i ogólnokształcących szkołach muzycznych I stopnia.

1. Podstawowe informacje o prowadzonych kontrolach

W roku szkolnym 2024/2025 w ramach nadzoru pedagogicznego i zgodnie z planem nadzoru pedagogicznego Dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej przeprowadzono 19 kontroli na zajęciach edukacyjnych z przedmiotów kształcenie słuchu, audycje muzyczne i wiedza o muzyce w:

- 1)** Szkole Muzycznej I st. w Goleniowie
- 2)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. I. Pfeiffer w Wolsztynie
- 3)** Niepublicznej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I st. "Elementarz" w Katowicach
- 4)** Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I st. w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I i II st. w Lublinie
- 5)** Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. w Pabianicach
- 6)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. w Suwałkach
- 7)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. I.J. Paderewskiego w Malborku
- 8)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. K. Szymanowskiego w Prudniku
- 9)** Szkole Muzycznej II st. w Rożnowie
- 10)** Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I stopnia im. prof. M. Jasińskiego w Szczecinie
- 11)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. T. Leszetyckiego w Łańcutie
- 12)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. T. Szeligowskiego w Szczecinie
- 13)** Państwowej Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I st. nr 1 im. H. Wieniawskiego w Poznaniu
- 14)** Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia nr 1 im. O. Kolberga w Warszawie
- 15)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. im. W. Kilara w Olkuszu
- 16)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Państwowej Szkole Muzycznej I i II st. w Bystrzycy Kłodzkiej
- 17)** Państwowej Szkole Muzycznej I st. w Nowym Targu
- 18)** Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia im. W. J. Ciesielskiego w Gorzowie Wlkp.
- 19)** Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej I st. w Zespole Szkół Muzycznych w Toruniu

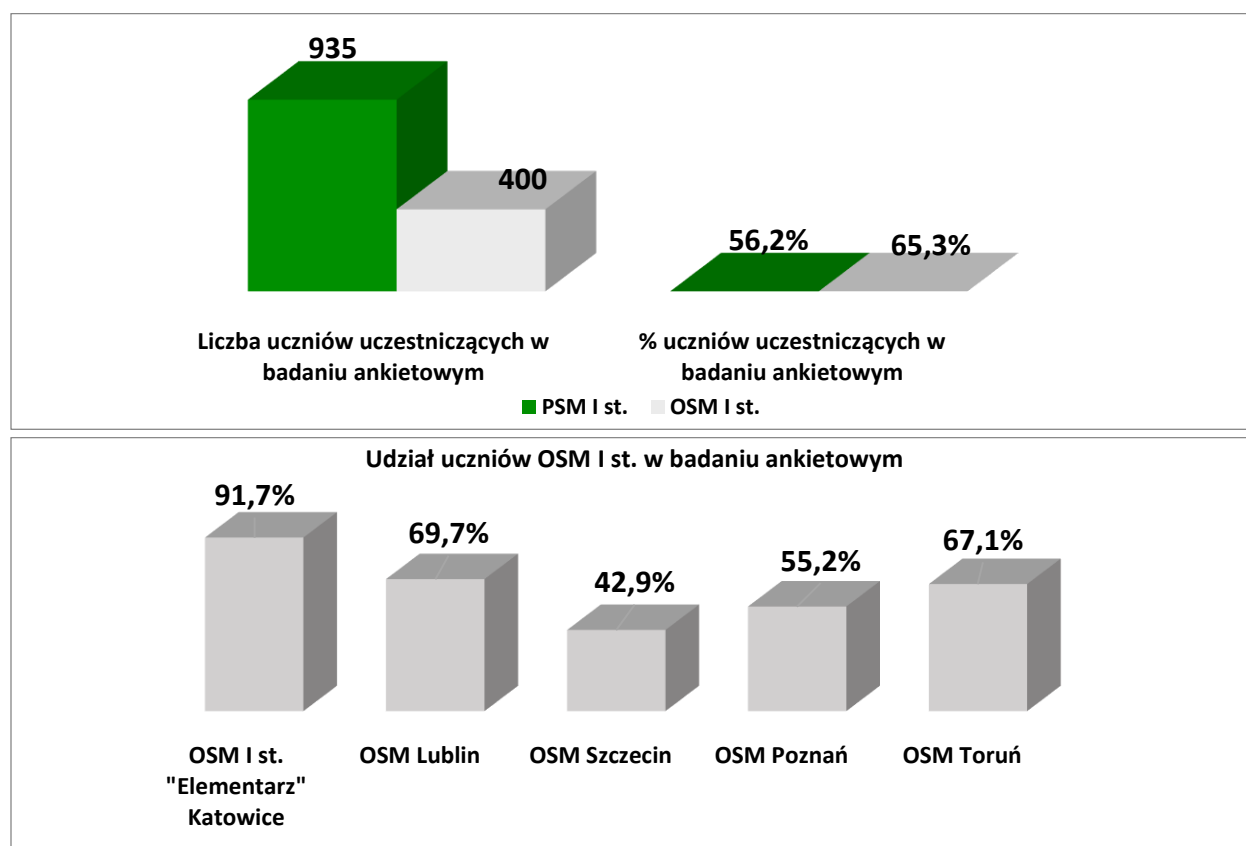
Wszystkie kontrole odbyły się zgodnie z zatwierdzonym harmonogramem oraz w oparciu o ustalone arkusze i narzędzia kontroli, w skład których wchodziły: analiza dokumentacji, obserwacje lekcji wraz z opracowanymi przez nauczycieli konspektami, wywiad z dyrektorem szkoły oraz ankietowanie uczniów.

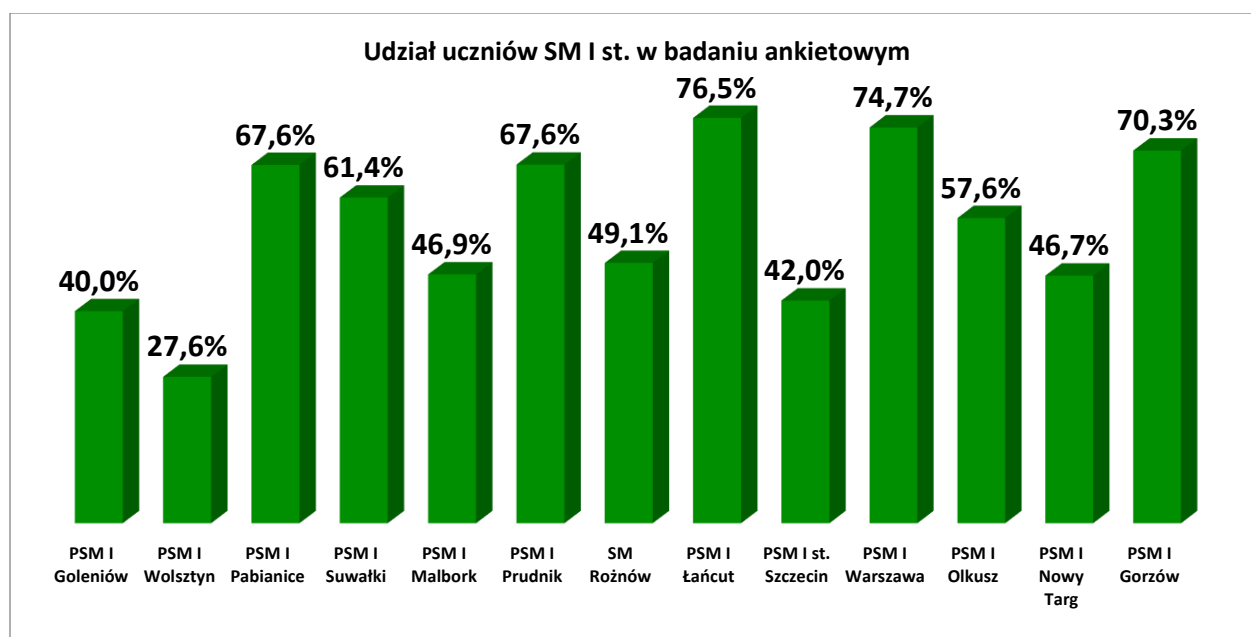
Sprawozdanie zawiera zbiorcze - statystyczne i merytoryczne informacje o szkołach, w których odbyły się kontrole – zatem zasadne jest, aby każda z tych szkół przeanalizowała protokoły kontroli i znajdujące się w nich wyniki badań ankietowych, wnioski, rekomendacje oraz zalecenia na tle informacji znajdujących się w niniejszym sprawozdaniu.

2. **Ogólne informacje o szkołach muzycznych uczestniczących w kontrolach organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia na zajęciach edukacyjnych z przedmiotów kształcenie słuchu, audycje muzyczne/wiedza o muzyce.**

W badaniach ankietowych wzięło udział 1335 uczniów SM I st. i OSM I st., spośród 2307 uprawnionych do udziału. Stanowi to 57,86% i potwierdza rzetelność wyników ankiet. Stosunkowo wysoka frekwencja uczniów była efektem dobrej współpracy większości dyrektorów szkół i zespołów kontrolnych w przygotowaniu kontroli oraz możliwości udziału w ankiecie poprzez internetową platformę nadzoru pedagogicznego.

Szczegółowe zestawienia udziału uczniów poszczególnych szkół w badaniach ankietowych i ich liczebności przedstawiają poniższe wykresy.

Istotnym źródłem informacji o pracy dydaktycznej były obserwacje lekcji kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce, realizowanych w oparciu o konspekty lekcji opracowane przez prowadzących je nauczycieli. Pozwalały one zespołom kontrolującym na odniesienie się między innymi do metod pracy, celów lekcji i stopnia ich realizacji, organizacji pracy na poszczególnych lekcjach, sposobu udzielania informacji zwrotnej oraz wykorzystanych środków dydaktycznych i wyposażenia. Podczas tegorocznych kontroli odbyły się 24 obserwacje lekcji kształcenia słuchu i 31 obserwacji lekcji wiedzy o muzyce i audycji muzycznych.

Informacji o przebiegu procesu dydaktycznego i efektach kształcenia w zakresie przedmiotów ogólnomuzycznych dostarczyli dyrektorzy szkół oraz następująca dokumentacja:

- arkusze organizacji,
- statuty szkół,
- wszystkie programy nauczania przedmiotów kształcenie słuchu, audycje muzyczne i wiedza o muzyce, wchodzące w skład szkolnego zestawu programów nauczania,
- wewnętrzna dokumentacja dydaktyczna np. rozkłady materiału, plany dydaktyczne przedmiotów, (jeśli szkoła je stosuje) oraz wymagania edukacyjne,
- dokumentacja przebiegu nauczania, a zwłaszcza dzienniki lekcyjne,
- tygodniowy plan zajęć,
- plany nadzoru pedagogicznego, dokumentacja nadzoru i sprawozdania z nadzoru pedagogicznego dyrektora szkoły,
- protokoły zebrań Rady Pedagogicznej (w odniesieniu do sposobu protokołowania zebrań rad pedagogicznych 3 szkół sformułowano zalecenia)
- dokumentacja pracy sekcji (o ile funkcjonuje),
- zestawienie form doskonalenia zawodowych, w których uczestniczyli nauczyciele przedmiotów objętych kontrolą.

Efektom kontroli organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia w szkołach muzycznych były wnioski i rekomendacje w poszczególnych obszarach kontroli oraz 91 zaleceń dostosowania określonych zagadnień pracy szkoły do obowiązującego prawa. Znacząca liczba zaleceń dotyczyła warsztatu pracy nauczycieli i działań wspierających uczniów w nauce przedmiotów teoretycznych.

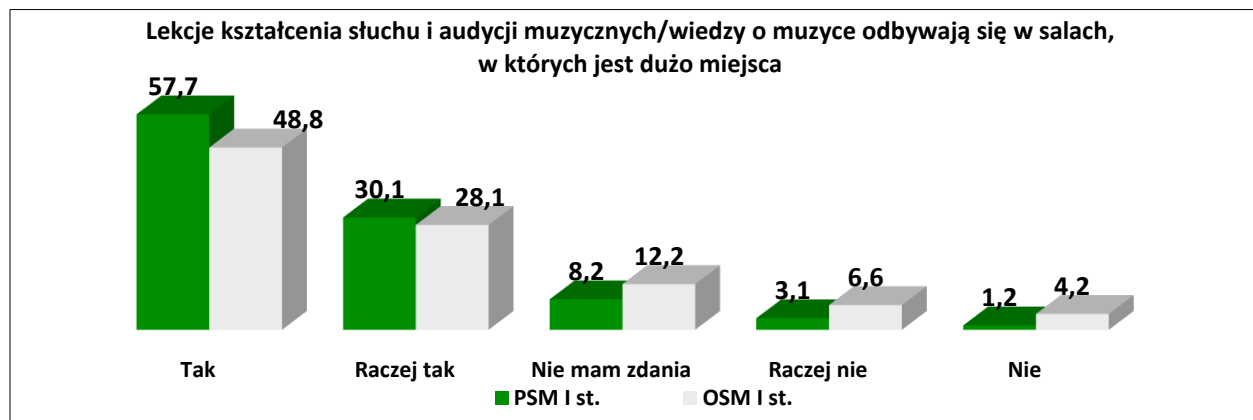
Podkreślić należy, że w przypadku 4 szkół muzycznych w Olkuszu, Prudniku, Łąncucie i Katowicach nie wydano zaleceń. Kontrola organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia na przedmiotach teoretycznych obejmowała poniższe priorytety, omówione szczegółowo w sprawozdaniu:

- baza lokalowa i wyposażenie,
- organizacja pracy na zajęciach edukacyjnych z przedmiotów kształcenie słuchu, audycje muzyczne i wiedza o muzyce,
- warsztat pracy nauczycieli przedmiotów kształcenie słuchu, audycje muzyczne i wiedza o muzyce,
- działania szkoły i nauczycieli wspierające postępy uczniów w nauce kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce,
- znajomość celów lekcji oraz wymagań i oczekiwań nauczyciela,
- pomoc szkoły w planowaniu dalszego kształcenia artystycznego,
- efekty pracy dydaktycznej w zakresie kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce.

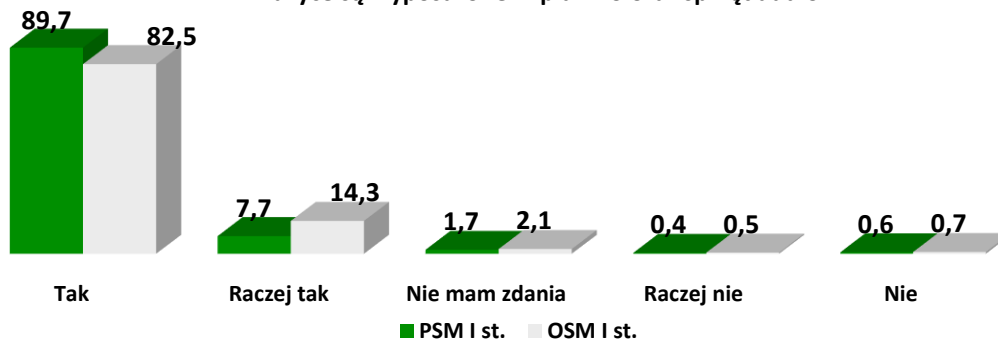
3. Baza lokalowa i wyposażenie

Informacji na temat bazy lokalowej i wyposażenia do nauki dostarczyły ankiety skierowane do uczniów, informacje od dyrektorów szkół oraz obserwacje poczynione przez zespoły kontrolujące.

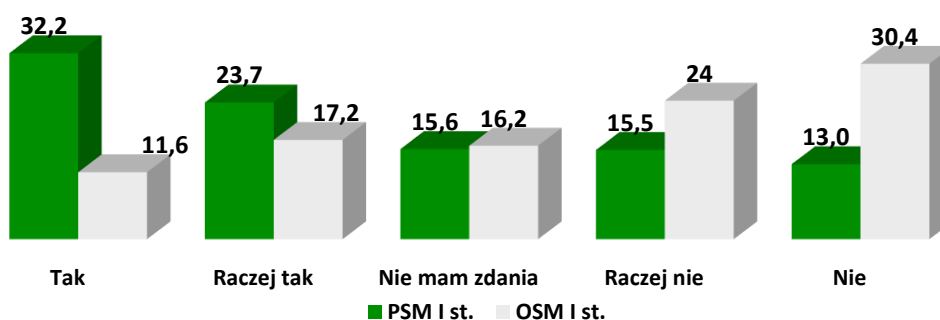
Wyniki badań uczniów SM I st. i OSM I st. na temat bazy lokalowej i wyposażenia stosowanego podczas lekcji przedmiotów teoretycznych.

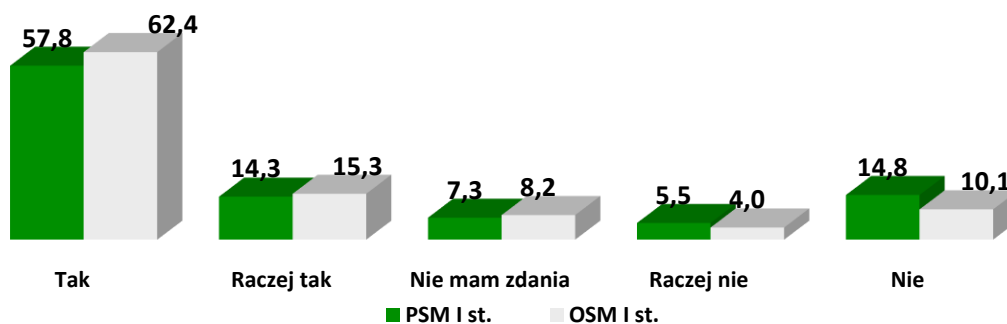
Salie w których prowadzone są lekcje kształcenia słuchu i audycji muzycznych/wiedzy o muzyce są wyposażone w pianino oraz sprzęt audio

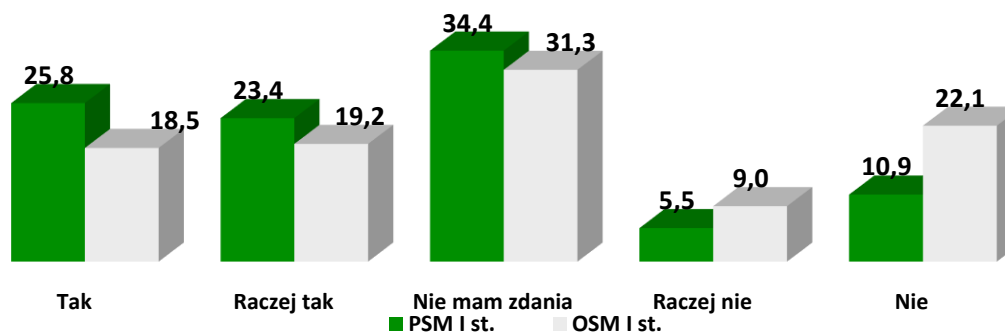
Podczas lekcji kształcenia słuchu i audycji muzycznych/ wiedzy o muzyce korzystamy z internetu i różnych aplikacji

Podczas lekcji kształcenia słuchu mamy do dyspozycji podręcznik i ćwiczenia

Biblioteka szkolna ma bogatą płytotekę, z której mogą korzystać.

Wnioski

1. Większość uczniów z SM I st. (57.7%) i OSM I st. (48,8%) oceniło, że w salach, w których prowadzone są przedmioty teoretyczne jest dużo miejsca. Blisko 30% respondentów w obu typach szkół określiła te warunki jako „raczej dobre”. Z obserwacji lekcji prowadzonych przez zespoły kontrolujące wynika, że w trzech kontrolowanych szkołach (1 szkole MKiDN oraz 2 szkołach JST) rekomenduje się zwrócenie uwagi na poprawę przestrzeni do nauki.
2. 89% uczniów szkół PSM I st. i 82% OSM I st. potwierdziło dobre wyposażenie sal w pianina oraz sprzęt audio. Także informacje od dyrektorów szkół, prowadzonych zarówno przez MKiDN, jak przez JST, potwierdzały działania zapewniające dobre wyposażenie sal lekcyjnych.
3. Tylko nieco ponad 32% uczniów w PSM I st. i 25% z OSM I st. podkreśliło wykorzystanie internetu i różnych aplikacji na lekcjach przedmiotów teoretycznych.

Podczas większości lekcji wiedzy o muzyce i audycji muzycznych nauczyciele prezentowali nagrania i partytury z laptopów (co utrudniało uczniom obserwację) lub tablic multimedialnych, lecz niekiedy trudności techniczne niekorzystnie wpływały na przebieg lekcji. Natomiast na lekcjach kształcenia słuchu tablice multimedialne wykorzystywane były zazwyczaj do zapisów zadań. Powszechnie wykorzystywaną aplikacją był YouTube, natomiast nie stosowano aplikacji przeznaczonych do doskonalenia słuchu muzycznego. Wynika stąd, że technologia nie jest w pełni wykorzystywana w procesie nauczania przedmiotów teoretycznych. Podobny wniosek wynika również z analizy programów nauczania kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce.

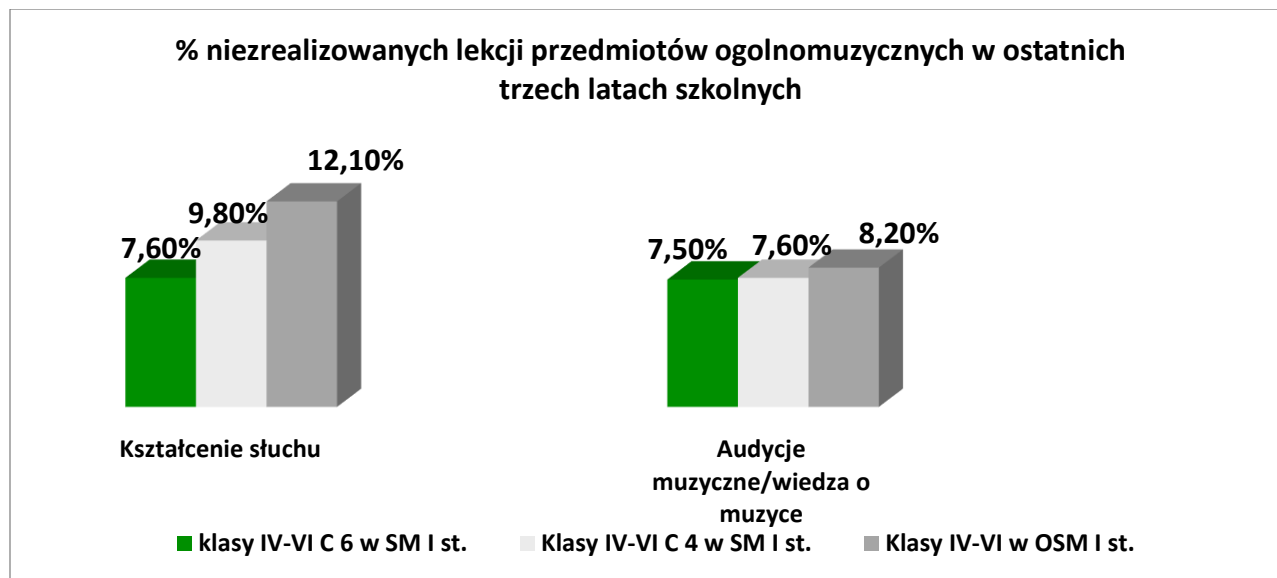
4. Ponad połowa uczniów z PSM I st. (57,8%) i OSM I st. (62,4%) potwierdziła dostępność podręczników i ćwiczeń na lekcjach przedmiotów teoretycznych, natomiast duża grupa miała zróżnicowane zdanie na ten temat. Obserwacje lekcji wskazywały, że w części szkół uczniowie sporządzali jedynie notatki w zeszytach (zwłaszcza podczas lekcji wiedzy o muzyce i audycji muzycznych). Podobnie w części szkół uczniowie wykonywali ćwiczenia z kształcenia słuchu na przygotowanych przez nauczycieli kartach pracy. Przykładem dobrej praktyki jest Państwowa Szkoła Muzyczna I st. w Szczecinie, której wszyscy uczniowie korzystają ze skryptu do przedmiotów teoretycznych, opracowanego i aktualizowanego przez jedną z nauczycielek.
5. Tylko niewielki odsetek uczniów z PSM I st. (25,8%) oraz OSM I st. (18,5%) był zdania, że korzysta z biblioteki szkolnej ucząc się przedmiotów teoretycznych, a nauczyciele prowadzący obserwowane lekcje nie kierowali uczniów do zasobów bibliotecznych.
6. Ulepszanie bazy lokalowej i wyposażenia w zakresie przedmiotów teoretycznych powinno wynikać z systematycznych analiz potrzeb szkół w tym zakresie. Pozwoliłoby to na uzupełnienie wyposażenia o nowoczesne narzędzia edukacyjne i zasoby biblioteczne. Wdrożenie ich do praktyki edukacyjnej wymagałoby organizacji szkoleń dla nauczycieli i prezentacji dobrych praktyk.
7. Podkreślić należy, że podczas większości obserwowanych lekcji zaplanowane i wykorzystywane przez nauczycieli środki dydaktyczne oraz wyposażenie sprzyjały realizacji celów lekcji.

8. W odniesieniu do bazy lokalowej i wyposażenia stosowanego podczas lekcji teoretycznych sformułowano zalecenia, które dotyczyły:

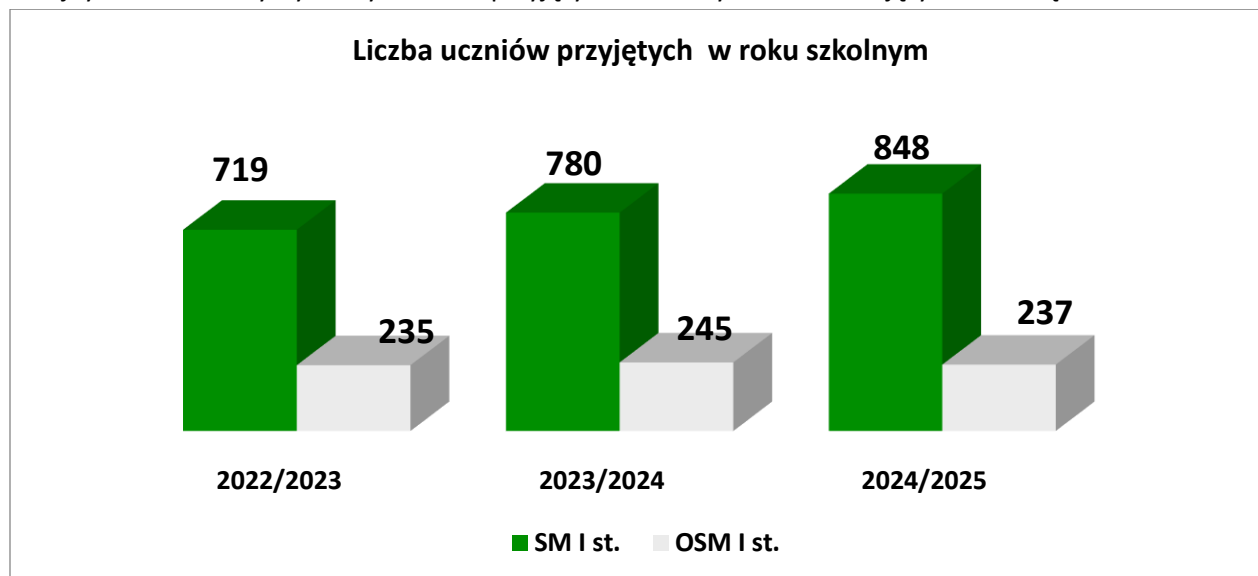
- korzystania z internetu i aplikacji oraz udziału nauczycieli w szkoleniu metodycznym
- przygotowania technicznego i korzystania ze sprzętu podczas zajęć
- zapewnienia odpowiedniej przestrzeni i warunków do pracy i nauki
- opracowania i wdrożenia działań promujących szkolną bibliotekę i korzystanie z płytoteki
- zakupu fortepianu i sprzętu nagłaśniającego
- dostępności materiałów dydaktycznych dla wszystkich uczniów

4. **Organizacja pracy na zajęciach edukacyjnych z przedmiotu kształcenie słuchu, audycje muzyczne/wiedza o muzyce**

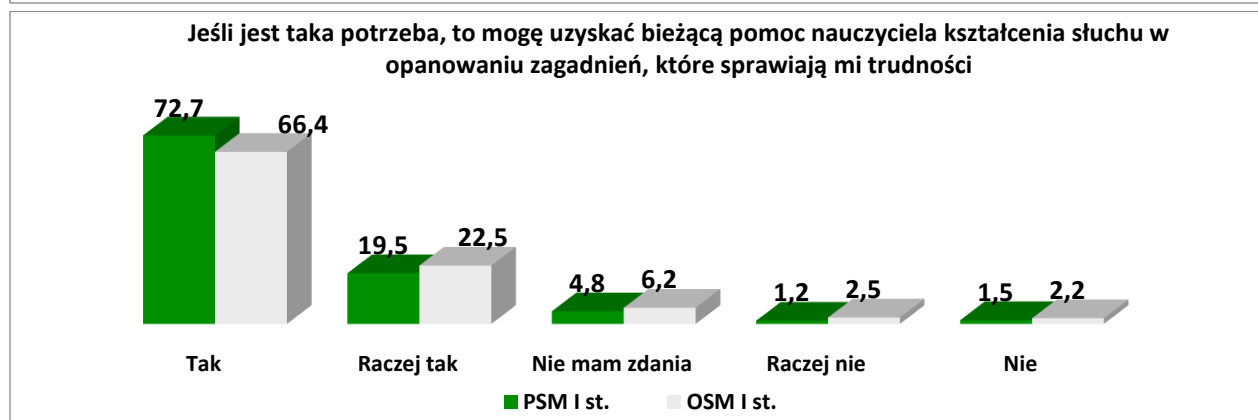
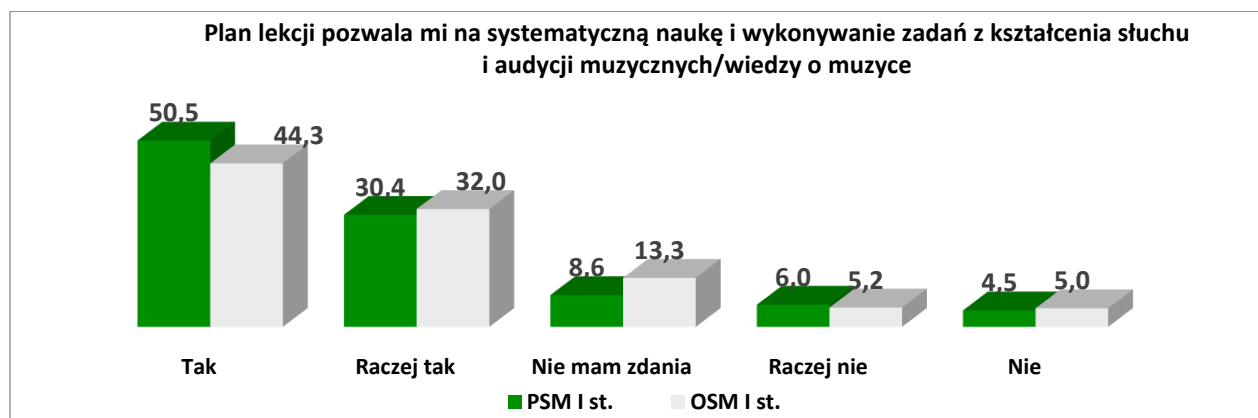
Na temat organizacji pracy dydaktycznej informacji udzielili dyrektorzy szkół, wskazując na rozwiązania w największym stopniu wpływające na wyniki pracy dydaktycznej nauczycieli i uczniów. Dane pozwalające określić odsetek niezrealizowanych lekcji w okresie objętym kontrolą pochodziły z dzienników elektronicznych. Procentowy wskaźnik niezrealizowanych lekcji z przedmiotu kształcenie słuchu, audycje muzyczne i wiedza o muzyce w okresie objętym kontrolami w roku szkolnym 2024/2025 przedstawia wykres poniżej.

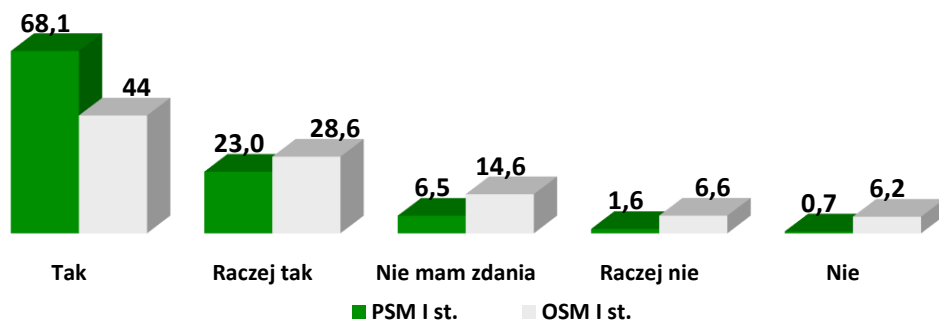
Kolejny wskaźnik dotyczy liczby uczniów przyjętych do szkoły w okresie objętym kontrolą.

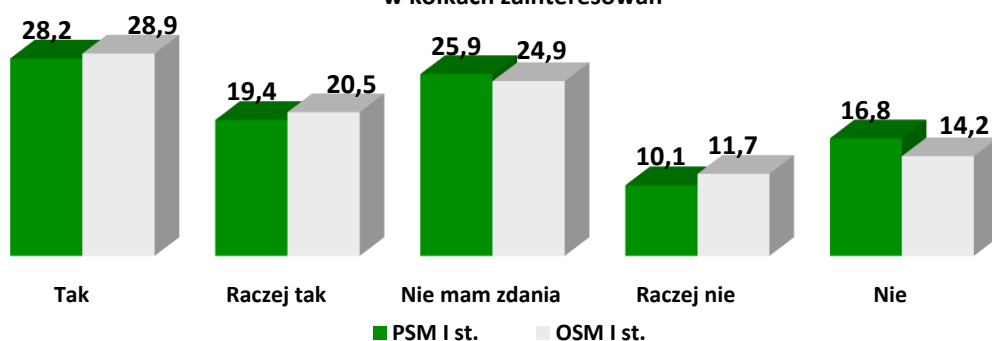
Ankiety skierowane do uczniów dostarczyły informacji o ich opiniach na temat organizacji kształcenia w zakresie nauki przedmiotów teoretycznych

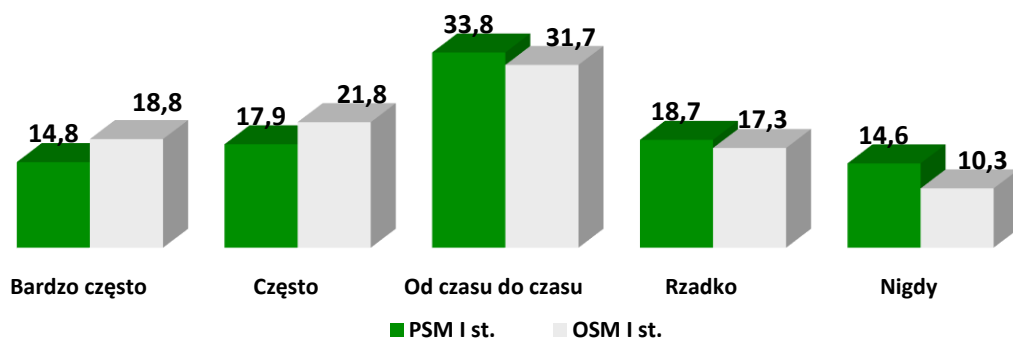
Jeśli jest taka potrzeba, to mogę uzyskać bieżącą pomoc nauczyciela wiedzy o muzyce/audycji muzycznych w opanowaniu zagadnień, które sprawiają mi trudności

Mogę uczestniczyć w innych zajęciach rozwijających moje zainteresowania muzyką np. w kółkach zainteresowań

Uczestniczę w wycieczkach oraz wyjściach na koncerty, które odbywają się poza szkołą

- Analiza informacji przedstawionych przez szkoły pozwala stwierdzić, że w latach 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 pojawiła się tendencja wzrostowa w przyjęciach uczniów szkół muzycznych I stopnia, natomiast przyjęcia do ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia charakteryzuje tendencja stała.
- Kolejne informacje dotyczą wskaźnika niezrealizowanych zajęć w latach objętych niniejszą kontrolą. Mieści się on ogólnie w przedziale 7,50-12,10%, choć w kilku szkołach zbliżał się on do poziomu 20%, szczególnie w zakresie kształcenia słuchu. Jako główną przyczynę niezrealizowanych zajęć szkoły podawały nieobecności nauczycieli, a w znikomym stopniu organizację swojej pracy. Dyrektorzy szkół często zwracali uwagę na trudności w zapewnieniu stałych lub czasowych zastępstw oraz pozyskanie nauczycieli posiadających pełne kwalifikacje do nauczania przedmiotów teoretycznych.

Stwierdzić należy, że w znacznej części szkół takie analizy nie są stałą praktyką i prowadzone były po raz pierwszy z powodu kontroli, mimo że funkcjonalności dzienników elektronicznych bardzo je ułatwiają. Należy zobowiązać

szkoły do weryfikacji i realizacji pełnej liczby lekcji kształcenia słuchu i wiedzy o muzyce ze względu na realizację podstawy programowej dla tych przedmiotów.

- Kolejne informacje wynikają z analizy wyników badań ankietowych, w których uczestniczyli uczniowie. Około 50,5% uczniów PSM I st. oraz 44,3% OSM I st. stwierdziło, że plan lekcji sprzyja systematycznej nauce. Zaskakuje nieco wyższy wskaźnik akceptacji planu lekcji przez uczniów szkół muzycznych I stopnia, którzy muszą łączyć naukę w dwóch szkołach. Duży odsetek uczniów, którzy mieli w tej kwestii jedynie „raczej dobre” lub negatywne zdanie wskazuje, że plan lekcji może być doskonałony, z uwzględnieniem uwarunkowań istniejących w danej szkole.

Analiza tygodniowych planów lekcji wskazała, że w części szkół lekcje kształcenia słuchu odbywały się w 2-godzinnych blokach (raz w tygodniu) lub w kolejnych dniach tygodnia, co wynikało najczęściej z trudności kadrowych lub próśb rodziców, przywożących dzieci do szkoły.

- Uczniowie wyrazili pozytywne opinie dotyczące dostępności pomocy nauczycieli. W PSM I st. 72,7% i w OSM I st. 66,4% uczniów stwierdziło, że mogą uzyskać pomoc w opanowaniu trudnych zagadnień. Jednak uwagę zwraca niższy odsetek wskazań dotyczący nauczycieli wiedzy o muzyce i audycji muzycznych w OSM I st. Jak wynika z informacji od dyrektorów szkół nauczyciele w przypadku problemów pomagają uczniom podczas lekcji, w trakcie przerw międzylekcyjnych lub umawiają się z nimi w miarę potrzeby.
- Tylko 28,2% uczniów PSM I st. oraz 28,9% OSM I st. stwierdziło, że uczestniczy w zajęciach dodatkowych rozwijających zainteresowania muzyczne. Wielu uczniów wybrało odpowiedź „nie mam zdania” lub udzieliło negatywnej odpowiedzi, co może wskazywać na braki w ofercie edukacyjnej szkół lub na niewystarczającą informację o zajęciach dodatkowych lub o braku czasu i zainteresowaniach uczniów. W związku z tym wskazane byłoby zbadanie potrzeb uczniów w tym zakresie i ewentualne podjęcie działań wynikających z takich analiz, a w przypadku szkół, które takie zajęcia realizują, ich promocję wśród uczniów.
- Mniej niż połowa uczniów potwierdziła, że uczestniczyła w wycieczkach i koncertach odbywających się poza szkołą (łącznie „często” lub „bardzo często” to 32,7% w PSM I st. i 40,6% w OSM I st.). Jest także około 30% uczniów w obu typach szkół, którzy stwierdzili, że „rzadko” lub „nigdy” nie brali udziału w tego typu wydarzeniach. Biorąc pod uwagę wyniki badań ankietowych wskazane byłoby zaproponowanie uczniom SM I st. i OSM I st. bogatszej oferty uczestnictwa w koncertach i spektaklach w instytucjach kultury działających w danym regionie, co pozytywnie wpłynie na zainteresowanie ich zagadnieniami realizowanymi na zajęciach teoretycznych i ugruntuje ich wiedzę o instrumentarium oraz formach i gatunkach muzycznych. Wykorzystanie doświadczeń i praktyki instrumentalnej uczniów podczas lekcji teorii zostanie przedstawione również w części dotyczącej warsztatu pracy nauczycieli.
- Dyrektorzy szkół przedstawili rozwiązania organizacyjne, które w największym stopniu wpływały na podniesienie jakości kształcenia w zakresie przedmiotów teoretycznych. Były to najczęściej stosunkowo nieliczne grupy na zajęciach kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce oraz kwalifikacje nauczycieli. Czynnikiem utrudniającymi naukę są problemy kadrowe, frekwencja uczniów oraz obciążenie nauką (w dwóch szkołach) w

szkołach muzycznych bez pionu ogólnego, niekiedy ograniczony dostęp do wyposażenia lub problemy z wykorzystaniem technologii cyfrowych przez niektórych nauczycieli.

- Podczas obserwacji lekcji na ogół nie było sytuacji dezorganizujących ich przebieg, choć niekiedy pojawiały się spóźnienia uczniów oraz trudności z korzystaniem ze sprzętu multimedialnego. Czynności formalne np. sprawdzenie obecności prowadzone były przez nauczycieli w sposób płynny i dostosowany do uczniów danej grupy.
- W odniesieniu do organizacji pracy na zajęciach edukacyjnych w zakresie kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce sformułowano zalecenia, które dotyczyły:
 - działań minimalizujących liczbę odwoływanych zajęć z przedmiotów teoretycznych poprzez ustalanie zastępstw doraźnych.
 - dostosowania tygodniowego planu zajęć do zapisów § 4 Rozporządzenia MEN z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach,
 - ustalenia długości przerw międzylekcyjnych zgodnie z zapisami § 14 Rozporządzenia MEN z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach,
 - dostępności w pełni wyposażonych sal lekcyjnych dla wszystkich uczniów.

5. Warsztat pracy nauczycieli przedmiotu kształcenie słuchu, audycje muzyczne i wiedza o muzyce

Informacji o warsztacie pracy nauczycieli dostarczyli dyrektorzy szkół, powołując się między innymi na:

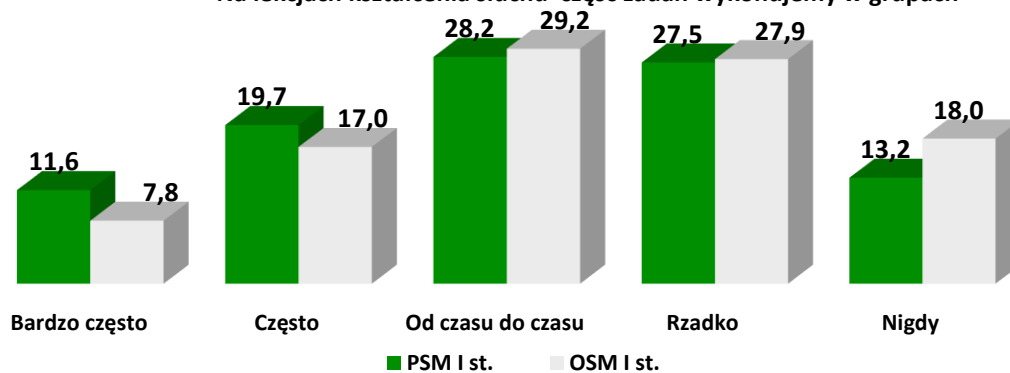
- wyniki sprawowanego przez siebie nadzoru pedagogicznego,
- sprawozdania z pracy sekcji – tam gdzie one funkcjonują,
- działania wspierające realizację podstawy programowej z przedmiotów objętych kontrolą, a zwłaszcza związane z doskonaleniem zawodowym nauczycieli i tworzeniem optymalnych warunków do ich pracy.

Analogicznych informacji dostarczyła dokumentacja, dotycząca między innymi programów nauczania, nadzoru pedagogicznego i udziału nauczycieli w różnych formach doskonalenia zawodowego. Podczas kontroli poszukiwano przykładów analizowania wpływu udziału nauczycieli w doskonaleniu zawodowym na wyniki dydaktyczne i rozwój uczniów oraz wpływu nadzoru pedagogicznego na modyfikacje i innowacje w pracy nauczycieli.

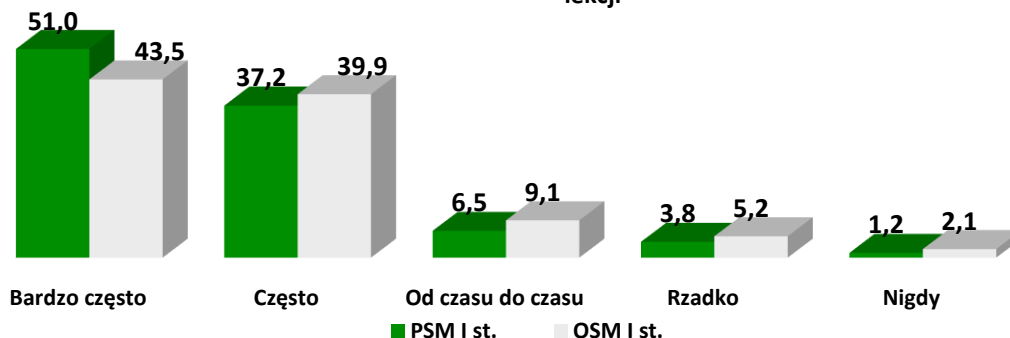
Istotnym źródłem informacji o warsztacie pracy nauczycieli były obserwacje lekcji, podczas których zespoły kontrolujące zwracały uwagę na metody pracy i użyteczność środków dydaktycznych, wykorzystywanych na danych lekcjach.

Dopełnieniem powyższych były odpowiedzi uczniów PSM I st. i OSM I st. na temat metod pracy stosowanych przez nauczycieli.

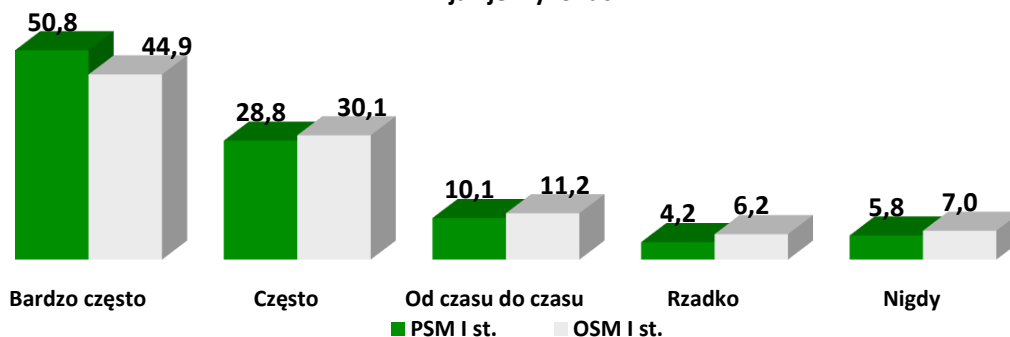
Na lekcjach kształcenia słuchu część zadań wykonujemy w grupach

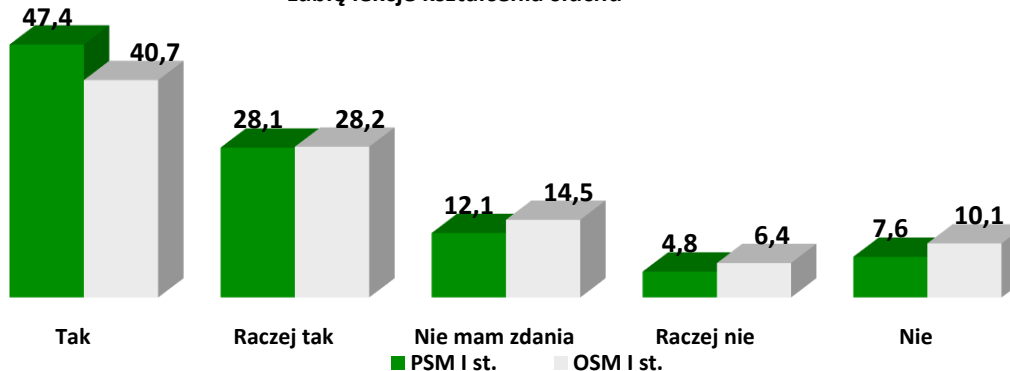
Nauczyciel kształcenia słuchu przygotowuje nas do wykonania zadań i ćwiczeń podczas lekcji

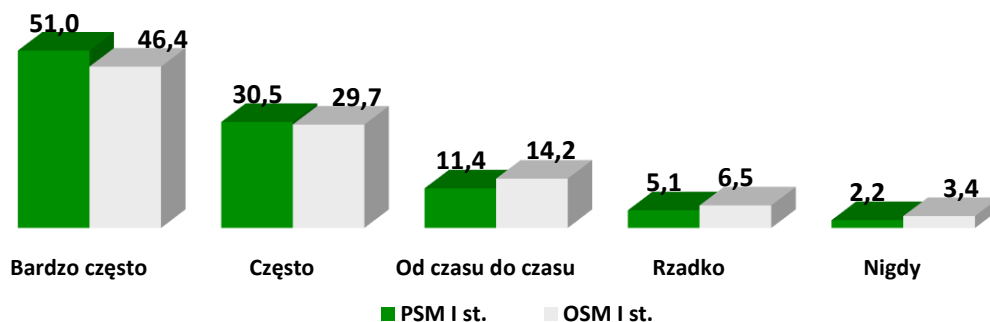
Zadania domowe z kształcenia słuchu są przez nauczyciela wcześniej omówione i wiem jak je wykonać.

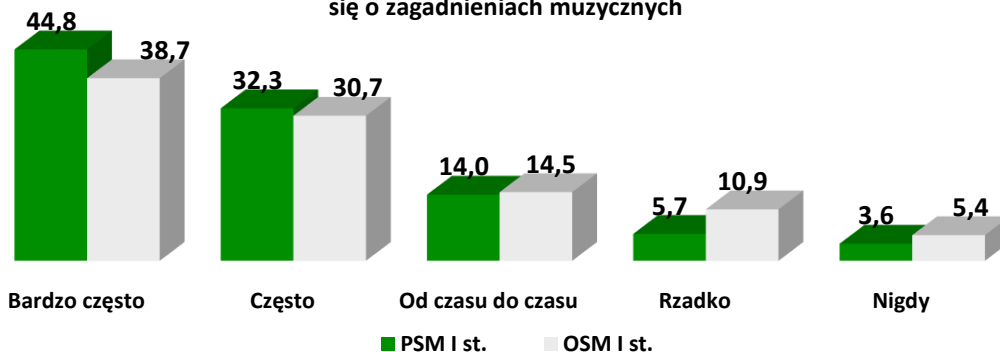
Lubię lekcje kształcenia słuchu

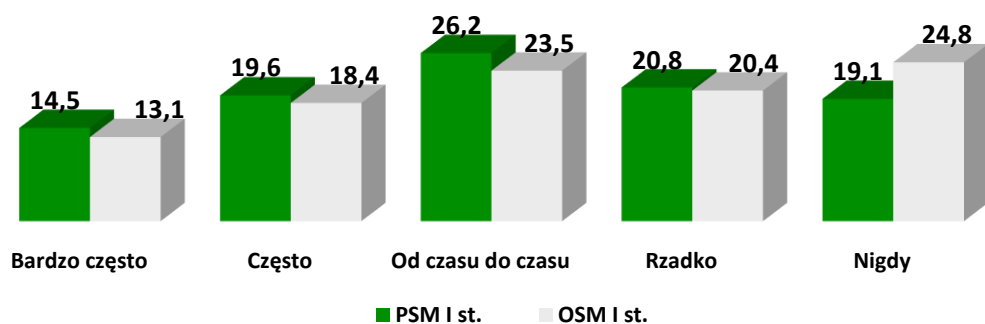
Podczas lekcji audycji muzycznych/wiedzy o muzyce nauczyciel prowadzi pogadankę uzupełnioną przykładami muzycznymi

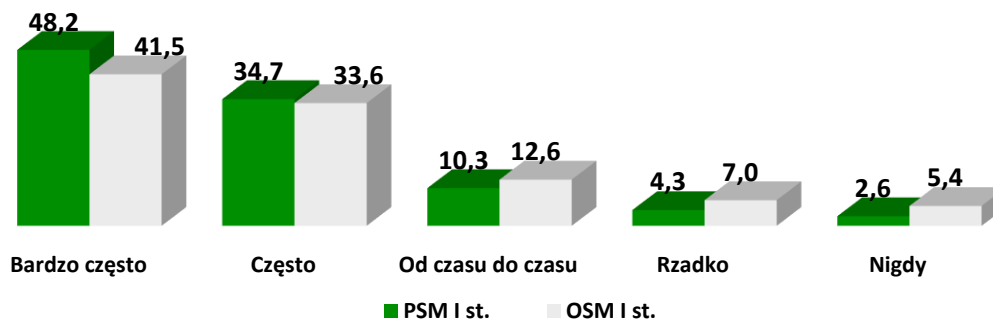
Na lekcjach audycji muzycznych/wiedzy o muzyce mamy możliwość, aby wypowiadać się o zagadnieniach muzycznych

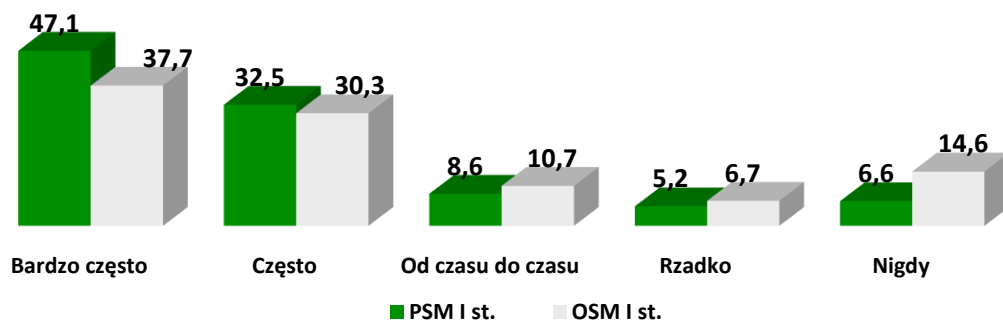
Podczas lekcji audycji muzycznych/wiedzy o muzyce rozmawiamy o koncertach, w których uczestniczyliśmy

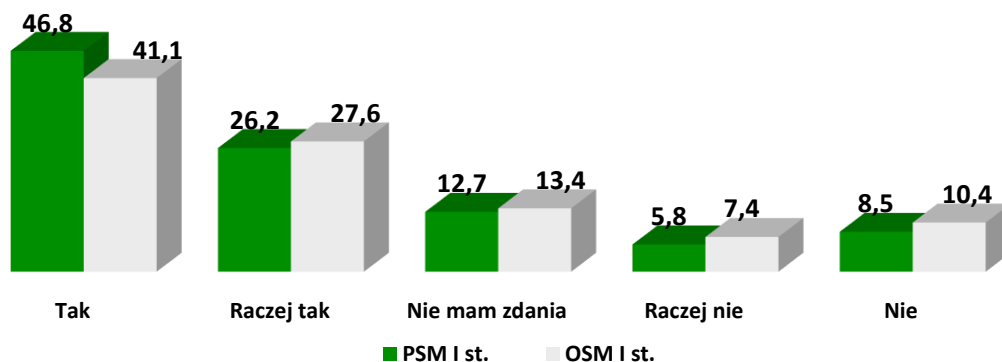
Nauczyciel audycji muzycznych/wiedzy o muzyce przygotowuje nas do wykonania zadań i ćwiczeń podczas lekcji

Zadania domowe z audycji muzycznych/wiedzy o muzyce są przez nauczyciela wcześniej omówione i wiem jak je wykonać.

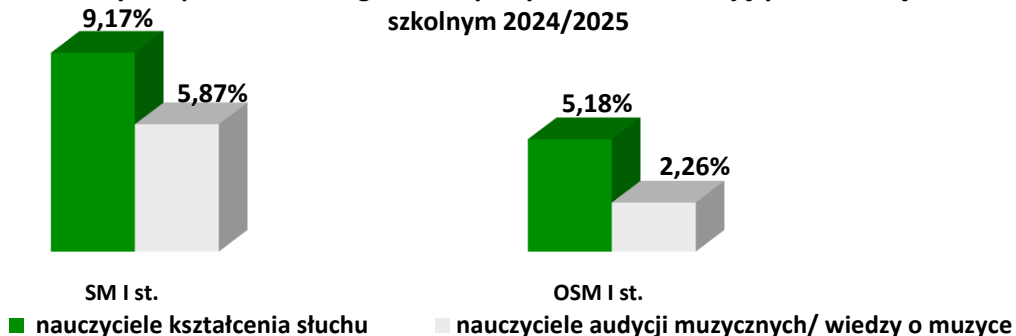

Lubię lekcje audycji muzycznych/wiedzy o muzyce

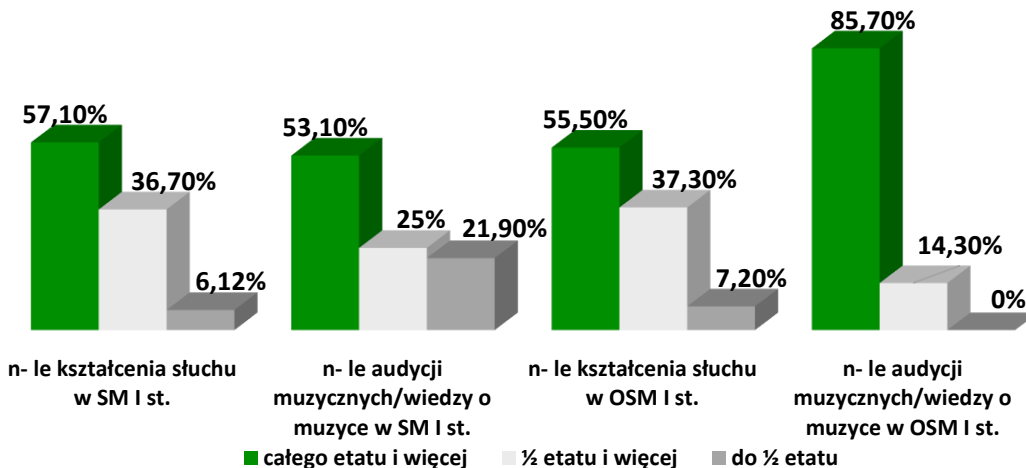

1. Pierwszym zagadnieniem analizowanym w ramach priorytetu dotyczącego warsztatu pracy nauczycieli jest ich wymiar zatrudnienia i stopień awansu zawodowego, co ilustruje poniższa tabela.

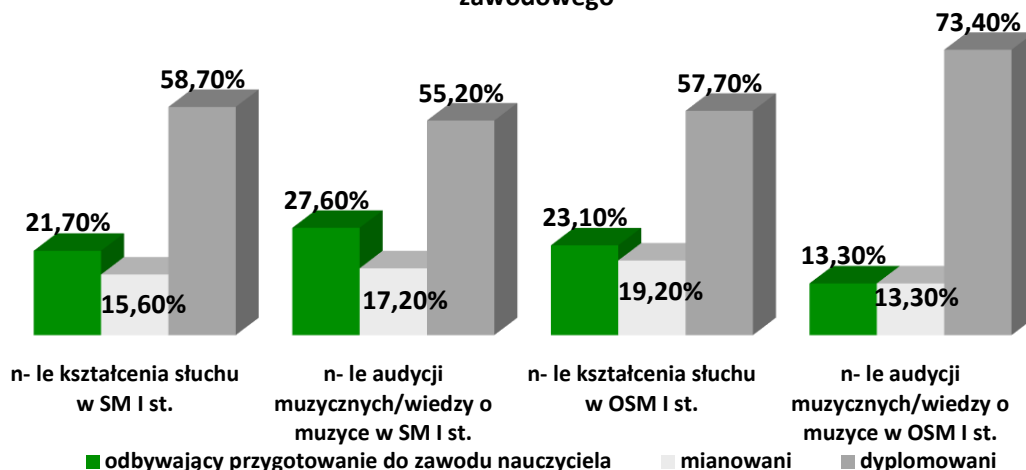
% nauczycieli przedmiotów ogólnomuzycznych w szkołach objętych kontrolą w roku szkolnym 2024/2025

Aktualna liczba nauczycieli przedmiotów ogólnomuzycznych zatrudnionych w wymiarze

Aktualna liczba nauczycieli przedmiotów ogólnomuzycznych według stopni awansu zawodowego

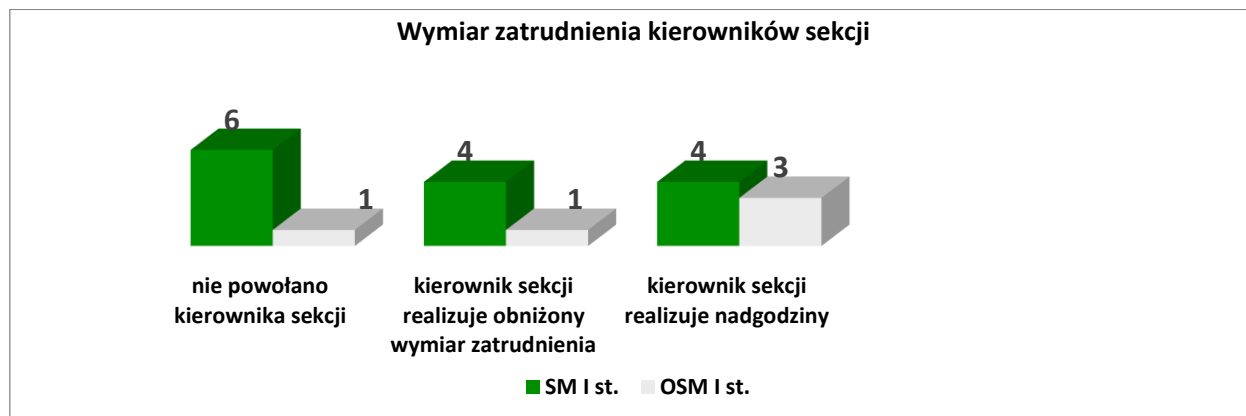

Z zestawienia wynika, że więcej niż połowa nauczycieli przedmiotów teoretycznych zatrudniona jest w wymiarze całego etatu, a w odniesieniu do nauczycieli audycji muzycznych i wiedzy o muzyce w OSM I st. taki wymiar zatrudnienia dotyczy prawie 90% z nich.

Analogiczny rozkład pojawia się w przypadku stopni awansu zawodowego. Prawie 60% to nauczyciele dyplomowani, a wśród nauczycieli audycji muzycznych i wiedzy o muzyce w OSM I st. dyplomowani stanowią ponad 70%. Wynika stąd, że wymiar zatrudnienia i stopień awansu zawodowego umożliwiają i zobowiązują nauczycieli przedmiotów teoretycznych do pełnego zaangażowania w pracę dydaktyczną oraz realizację innych zadań szkoły, co zostanie przedstawione w kolejnych wnioskach.

Należy jednak podkreślić, że dyrektorzy części szkół informują o trudnościach w pozyskaniu w pełni wykwalifikowanych nauczycieli teorii i o małej dyspozycyjności już zatrudnionych, co nie wpływa pozytywnie na proces dydaktyczny. Wpływa to również na decyzje dyrektorów o rezygnacji z powołania kierowników sekcji, których obniżony wymiar godzin mógłby pogłębić problemy kadrowe.

2. Podczas kontroli odniesiono się do działań kierowników sekcji, skupiających nauczycieli przedmiotów teoretycznych.

Spośród 19 szkół w 7 nie powołano kierowników sekcji obejmujących nauczycieli przedmiotów teoretycznych i również w 7 kierownicy sekcji realizują nadgodziny. W pozostałych 5 kierownicy realizują obniżony wymiar zatrudnienia. W części szkół działania kierowników sekcji, prowadzone w ramach nadzoru pedagogicznego, nie wpływały doskonaląco na warsztat pracy nauczycieli przedmiotów teoretycznych. Brakowało udokumentowanych i wdrożonych do praktyki nauczania wniosków i rekomendacji z obserwacji lekcji oraz analiz wyników nauczania i badania jakości kształcenia prowadzonych przez CEA. Taka sytuacja sugeruje potrzebę wsparcia kierowników sekcji np. poprzez szkolenia lub upowszechnienie dobrych praktyk, których przykładem są działania kierownika sekcji teorii w Państwowej Szkole Muzycznej I stopnia w Szczecinie.

Podobne wnioski dotyczące nadzoru pedagogicznego nad pracą nauczycieli przedmiotów teoretycznych obejmują również szkoły, w których nie powołano kierownika sekcji teorii.

3. Informacje uzyskane podczas kontroli potwierdzały najczęściej udział nauczycieli w doskonaleniu zawodowym i były to zazwyczaj formy warsztatowe związane z nauczaniem przedmiotem, choć w jednej ze szkół nauczyciele kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce w okresie ostatnich 3 lat nie brali udziału w takich szkoleniach. Nauczyciele uczestniczyli również w szkoleniach o tematyce ponadprzedmiotowej, np. związanej z relacjami w szkole lub sferą psychologiczną ucznia. Weryfikacja efektów szkoleń, potwierdzająca ich pozytywny wpływ doskonalenia na postępy i rozwój uczniów wynikała najczęściej z deklaracji dyrektorów szkół, a jedynie w dwóch szkołach z udokumentowanych analiz.
4. Nadzór pedagogiczny prowadzony przez dyrektorów obydwu typów szkół zazwyczaj nie uwzględniał monitorowania liczby niezrealizowanych zajęć teoretycznych. Dane pozyskane podczas kontroli wskazują, że w ostatnich trzech latach szkolnych odsetek niezrealizowanych lekcji mieścił się w przedziale 7,60-12,10%. Kolejne utrudnienia w monitorowaniu podstawy programowej wynikały z niekiedy ogólnikowych zapisów tematów lekcji. Pomocne w takich działaniach mogłyby być tzw. rozkłady materiału dołączone do programów nauczania przedmiotów teoretycznych, jednak ich wprowadzenie jest wewnętrzną i autonomiczną decyzją szkoły.

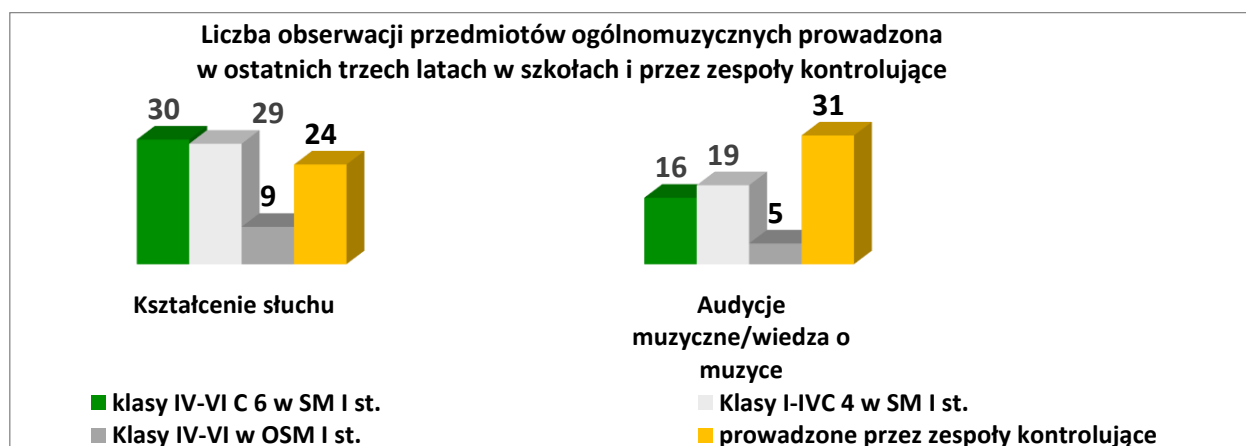
5. Istotnym elementem warsztatu pracy nauczycieli jest stosowany przez nich program nauczania. W większości szkół były one formalnie zgodne z aktualnie obowiązującą podstawą programową kształcenia artystycznego. Jednak podczas kontroli stwierdzono, że:

- programy nauczania wiedzy o muzyce były niemalże kopią programów nauczania audycji muzycznych, mimo że wynikały z różniących się merytorycznie podstaw programowych przedmiotów,
- programy nauczania kształcenia słuchu, a szczególnie wiedzy o muzyce wymagały modyfikacji, ponieważ nie uwzględniały treści podstawy programowej z zakresu kompetencji uczniów, takich jak pogłębianie i aktualizowanie wiedzy, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej,
- programy nauczania przedmiotów teoretycznych nie zawierały opisu sposobu realizacji celów kształcenia wskazanych w podstawie programowej lub opis ten był ogólnikowy.

Ponadto w 4 szkołach pojawiły się uchybienia związane z włączaniem programów nauczania do Szkolnego Zestawu Programów Nauczania.

6. Prowadzone podczas kontroli obserwacje lekcji teoretycznych na ogół potwierdziły, że metody pracy nauczycieli były dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, a także wspierały ich samodzielną pracę, szczególnie na kształceniu słuchu. Jednak część obserwacji, dotycząca głównie audycji muzycznych i wiedzy o muzyce wskazała na potrzebę zmiany metod pracy z podawczych na aktywizujące i włączające uczniów w proces kształcenia, między innymi poprzez większą integrację pracy w grupach, wprowadzenie elementów zabawy oraz odwołanie się do doświadczeń uczniów wynikających z ich udziału w koncertach.

Przy okazji opisu wniosku dotyczącego obserwacji lekcji warto przedstawić wykres wskazujący liczbę obserwacji przeprowadzonych w ostatnich 3 latach szkolnych w ramach wewnętrznego nadzoru w szkołach objętych kontrolą oraz liczbę obserwacji lekcji zrealizowanych przez zespoły kontrolujące w roku szkolnym 2024/2025.

Z powyższych danych wynika, że obserwacje prowadzone przez dyrektorów lub kierowników sekcji rzadziej dotyczyły nauczycieli audycji muzycznych i wiedzy o muzyce oraz lekcji przedmiotów teoretycznych realizowanych w klasach IV-VI w OSM I st.

7. Do metod pracy nauczycieli odnieśli się również uczniowie podczas badań ankietowych:

- w opinii 31,3% uczniów PSM I st. i 24,8% uczniów OSM I st. praca w grupach na kształceniu słuchu odbywa się „bardzo często” i „często”, a na lekcjach audycji muzycznych i wiedzy o muzyce w opinii 27,6% uczniów PSM I st. i 28,5% uczniów OSM I st. Wskazuje to na możliwości intensyfikowania pracy w grupach, która pozytywnie wpływa na zaangażowanie uczniów,
- w PSM I st. 37,6% uczniów potwierdziło, że ćwiczenia w formie zabawy odbywają się "bardzo często" lub "często". W OSM I st. liczby te były niższe (28,5%). Sugeruje się intensywniejsze wykorzystywanie metod opartych na zabawie, ponieważ ułatwiają one przyswajanie wiedzy oraz zwiększają motywację uczniów (szczególnie młodszych) do nauki,
- z opinii uczniów wynikało, że nauczyciele audycji muzycznych i wiedzy o muzyce w obydwu typach szkół prowadzą pogadanki z przykładami muzycznymi "bardzo często" lub "często" (PSM I st. 81,5%; OSM I st. 76,1%). Uczniowie potwierdzili też możliwość wypowiadania się na temat muzyki. Podkreślić należy, że zdaniem uczniów na tych lekcjach rzadko lub bardzo rzadko rozmawiali o koncertach, w których uczestniczyli lub występowali (PSM I st. 39,9%; OSM I st. 45,2%). Warto wykorzystywać doświadczenia koncertowe uczniów, na przykład przez organizację dyskusji o wysłuchanych lub wykonywanych utworach, co mogłoby przyczynić się do rozwijania umiejętności analizy, samooceny lub formułowania informacji zwrotnej,
- zdecydowana większość uczniów w obu typach szkół deklarowała, że nauczyciele przygotowują ich do wykonania zadań i ćwiczeń na lekcji oraz do wykonywania zadań domowych -należy kontynuować ten trend, szczególnie w kontekście samodzielnych zadań,
- pozytywne nastawienie do zajęć teoretycznych wykazuje około 70% uczniów PSM I st. i uczniów OSM I st.

8. W odniesieniu do warsztatu pracy nauczycieli przedmiotów teoretycznych sformułowano zalecenia, które dotyczyły:

- prowadzenia w ramach nadzoru pedagogicznego analiz efektywności udziału nauczycieli w doskonaleniu zawodowych, kontroli realizacji programów nauczania i treści tematów lekcji w dziennikach lekcyjnych, systematycznego dokumentowania wyników, wniosków i rekomendacji oraz wykorzystania ich do doskonalenia warsztatu pracy nauczycieli,
- korekt w programach nauczania kształcenia słuchu i wiedzy o muzyce,
- aktualizacji Szkolnych Zestawów Programów Nauczania,
- zaplanowania wsparcia metodycznego w ramach doskonalenia zawodowego i zobligowania nauczycieli do uczestnictwa w nich,
- włączenia do warsztatu pracy nauczycieli metod aktywizujących.

6. Działania szkoły i nauczycieli wspierające postępy uczniów w nauce kształcenia słuchu, audycji muzycznych/wiedzy o muzyce.

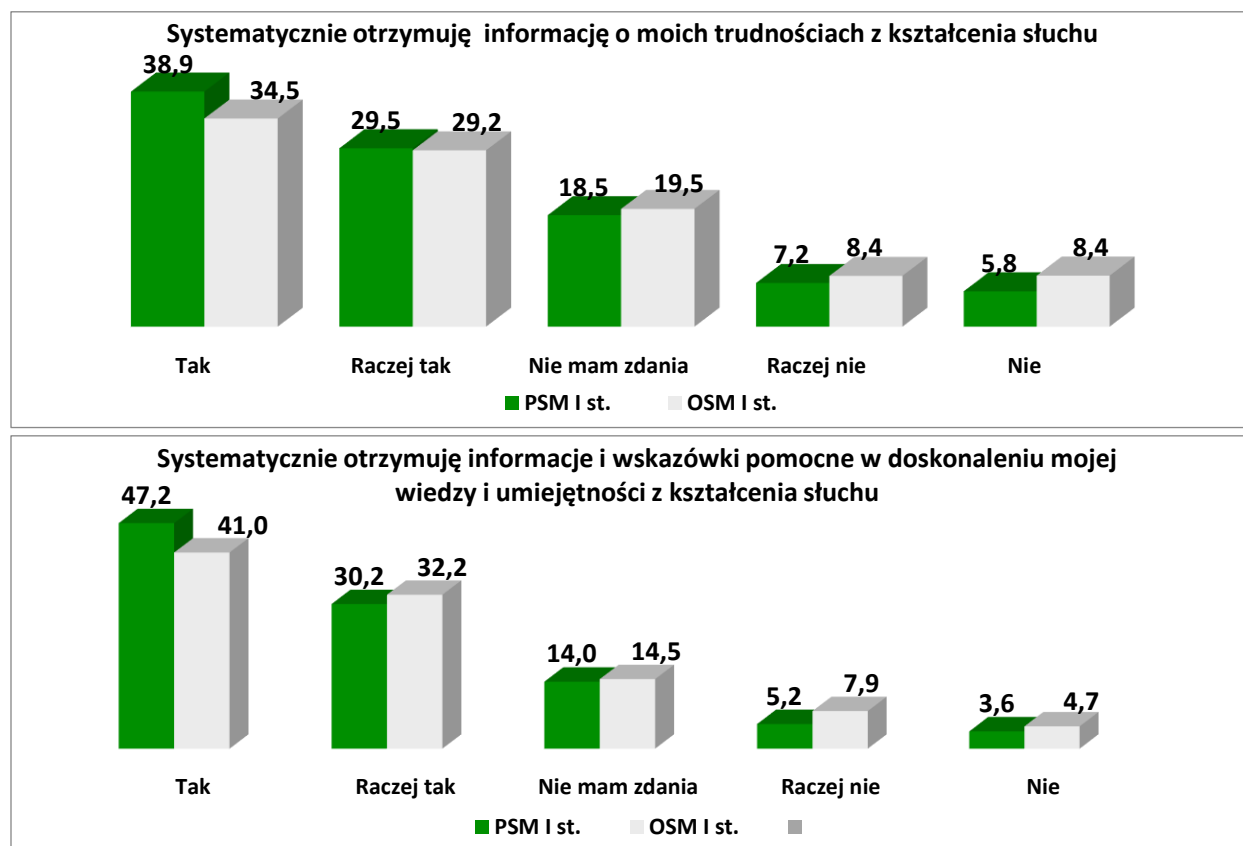
Podstawowym źródłem informacji o działaniach szkoły i nauczycieli na rzecz postępów uczniów były badania ankietowe, w których uczniowie odnosili się do zagadnień związanych z wpływem ocen na ich pracę, wartości informacji zwrotnej oraz pomocy nauczycieli niezbędnej do samodzielnej realizacji zadań i planowania nauki zagadnień teoretycznych.

Podobne informacje pochodziły z obserwacji lekcji, podczas których zespoły kontrolujące zwracały uwagę na działania lub ćwiczenia doskonalące umiejętności proponowane przez nauczycieli, udzielanie uczniom informacji o postępach i trudnościach, przedstawianie im zakresu samodzielnej pracy i pomocy w jej planowaniu i realizacji.

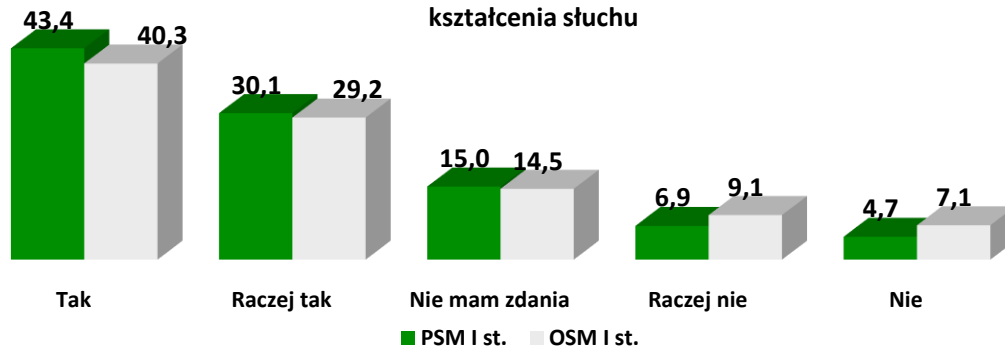
Podczas wywiadów z dyrektorami szkół odnoszono się do systematyczności i efektywności działań szkoły i nauczycieli związanych z monitorowaniem, diagnozowaniem, analizowaniem postępów i osiągnięć uczniów oraz wykorzystaniem pochodzących stąd wyników do formułowania wniosków i rekomendacji na rzecz doskonalenia pracy dydaktycznej. Uwagę poświęcono również analizom wyników badania jakości kształcenia w zakresie kształcenia słuchu i audycji muzycznych w danej szkole i pochodzącym stąd wnioskowi i rekomendacjom.

Analiza dokumentacji dostarczyła informacji o wymaganiach edukacyjnych z tych przedmiotów oraz projakościowym wykorzystaniu wyników oceniania wewnątrzszkolnego i badania jakości kształcenia.

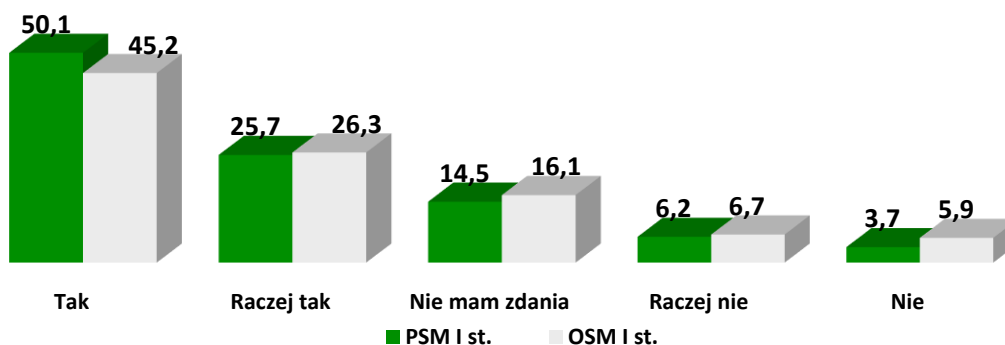
Wyniki ankiet uczniów SM I st. i OSM I st. na temat zagadnień związanych z działaniami nauczycieli i szkoły wspierających naukę uczniów.

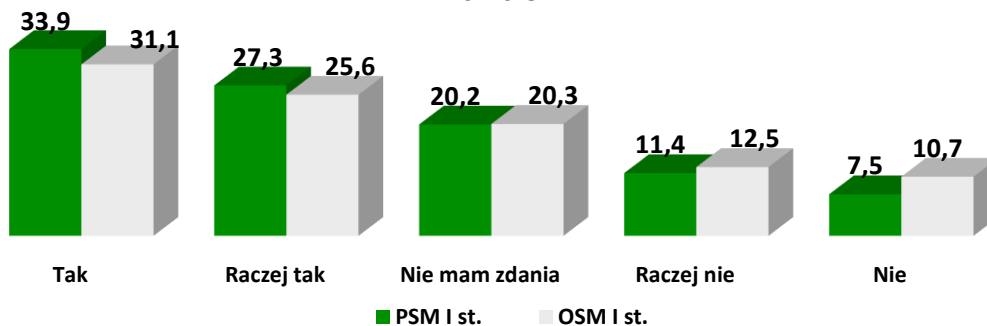
Systematycznie otrzymuję informację o dobrych stronach mojej pracy na zajęciach kształcenia słuchu

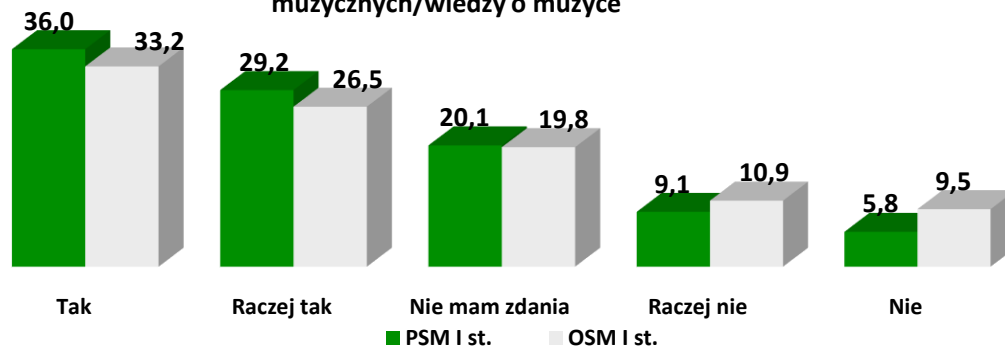
Oceny z kształcenia słuchu są dla mnie informacją jak mam dalej się uczyć

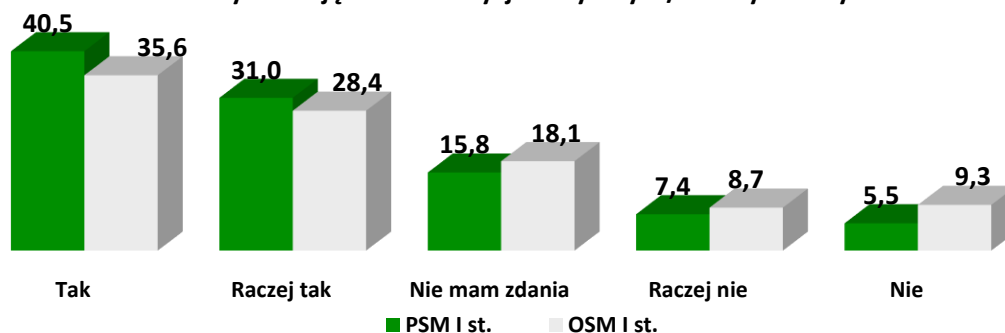
Nauczyciel kształcenia słuchu pomaga mi znaleźć mój najlepszy sposób uczenia się i ćwiczeń

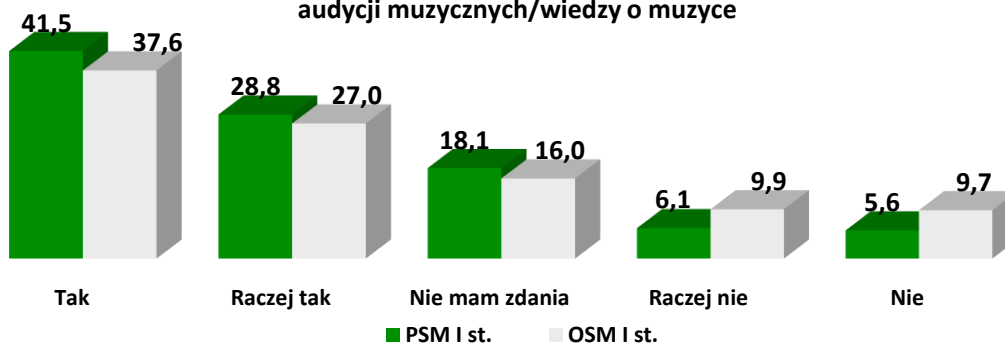
Systematycznie otrzymuję informację o moich trudnościach z audycji muzycznych/wiedzy o muzyce

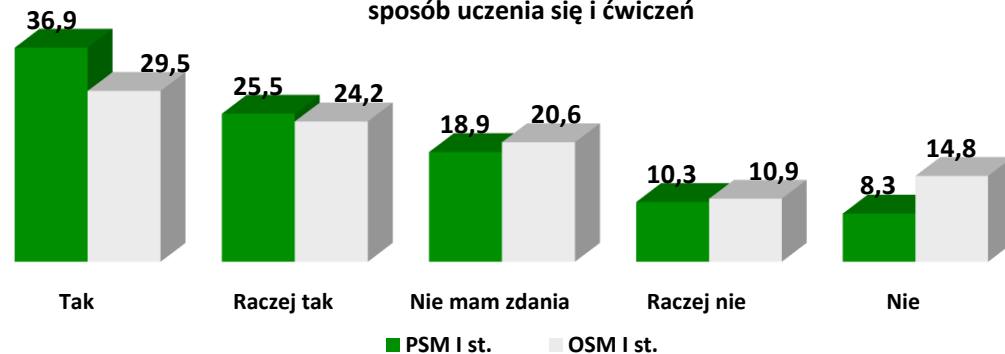
Systematycznie otrzymuję informacje i wskazówki pomocne w doskonaleniu mojej wiedzy i umiejętności z audycji muzycznych/wiedzy o muzyce

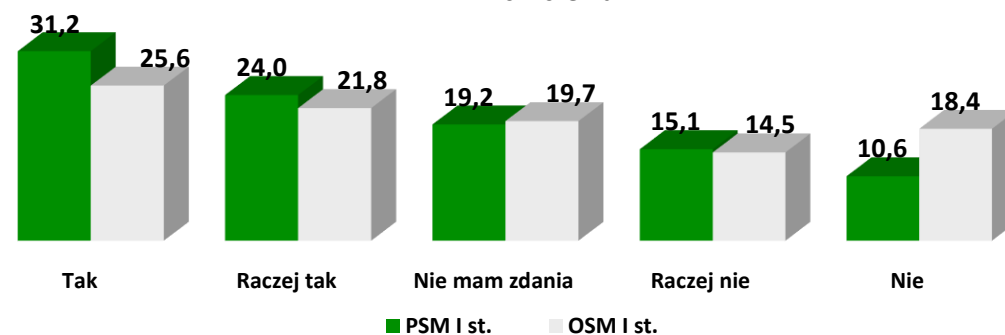
Systematycznie otrzymuję informację o dobrych stronach mojej pracy na zajęciach audycji muzycznych/wiedzy o muzyce

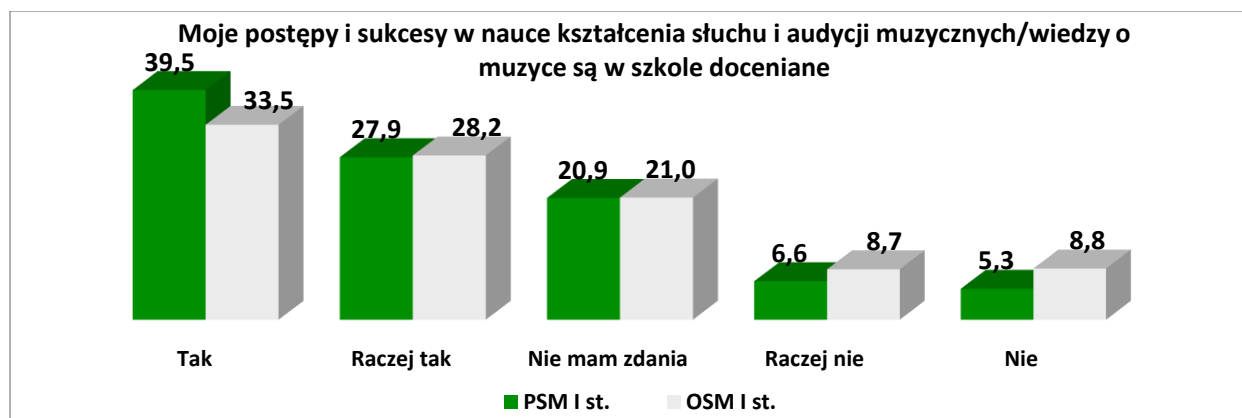

Nauczyciel audycji muzycznych/wiedzy o muzyce pomaga mi znaleźć mój najlepszy sposób uczenia się i ćwiczeń

Nauczyciel audycji muzycznych/wiedzy o muzyce pomaga zaplanować moją naukę i ćwiczenia

1. Jak wynika z informacji przedstawionych przez dyrektorów szkół oraz z dokumentacji szkolnej diagnozowanie postępów i osiągnięć uczniów w zakresie przedmiotów teoretycznych odbywało się częściej niż diagnozowanie ich uzdolnień i możliwości, mimo, że aspekt ten mógłby nauczycielom również wskazywać kierunki modyfikacji pracy dydaktycznej, a zwłaszcza sposób indywidualizacji i motywowania uczniów do nauki poprzez wykorzystanie bliskich im form pracy i przykładów.

Diagnozy postępów i osiągnięć uczniów realizowano zwykle podczas bieżącej nauki, klasyfikacji śródrocznej i rocznej oraz corocznego badania jakości kształcenia Centrum Edukacji Artystycznej. Analiza dokumentacji (protokoły zebrań rad pedagogicznych, dokumentacja pracy sekcji, dokumentacja nadzoru) pozwoliła sformułować wniosek, że w wielu szkołach były to zestawienia statystyczne, a rzadziej pojawiały się merytoryczne opisy wyników wraz z wnioskami i rekomendacjami wdrażanymi do praktyki szkolnej. Takie działania wymagają wsparcia np. poprzez szkolenia i promocje dobrych praktyk, które miały miejsce w kilku szkołach np. w SM I st. Nowym Targu, Olkuszu i Szczecinie. W większości szkół wskazane byłoby systematyczne dokumentowanie wniosków i rekomendacji wynikających z diagnoz możliwości i potrzeb uczniów oraz analizy ich postępów i osiągnięć. Taki obowiązek wynika z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół.

2. Badania ankietowe przeprowadzone wśród uczniów klas I-IV cyklu 4 -letniego i IV – VI cyklu 6-letniego PSM I stopnia i klas IV-VI OSM I stopnia pozwoliły na sformułowanie przedstawionych poniżej wniosków.
 - Większość uczniów z obu typów szkół (ok. 70%) potwierdziła, że systematycznie dostaje informacje o swoich trudnościach z kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce. Natomiast nieco mniej (około 60%) uważało, że nauczyciele systematycznie informują ich o ich mocnych stronach i postępach w nauce.
 - Uczniowie zazwyczaj uważali (około 60-70%), że otrzymują wskazówki, które pomagają im poprawić wiedzę i umiejętności. W przypadku kształcenia słuchu, odsetek tych, którzy czuli, że dostają pomocne informacje, był nieco wyższy niż w przypadku audycji muzycznych i wiedzy o muzyce. Przekonanie uczniów SM I st. o takich działaniach nauczycieli było wyższe niż wśród uczniów OSM I st.
 - Większość uczniów uważała, że oceny pomagają im zorientować się, jak dalej się uczyć. Ich opinie rozkładają się podobnie jak w poprzednim wniosku.

- Około 60% uczniów uważała, że nauczyciele przedmiotów teoretycznych pomagają im znaleźć swój najlepszy sposób uczenia. Takie zdanie prezentowało nieco więcej uczniów PSM I st. niż OSM I st. Natomiast mniej (do 50%) uczniów wyraziło opinię, że nauczyciele pomagają im zaplanować swoją naukę i ćwiczenia, co jest szczególnie ważne w przypadku przedmiotu wiedza o muzyce, który odbywa się raz w tygodniu. Wskazane byłoby, aby nauczyciele częściej rozmawiali z uczniami o skutecznych strategiach nauki.
- Uczniowie z obu typów szkół wyrazili odczucie, że ich postępy i sukcesy z przedmiotów teoretycznych były w szkole doceniane – odsetek pozytywnych odpowiedzi wyniósł prawie 70%, co jest ważne jako motywator do dalszej nauki i rozwoju.

3. Kolejne zagadnienie związane z działaniami wspierającymi uczniów w postępach z kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce dotyczy sposobu informowania uczniów o wymaganiach edukacyjnych oraz o ich treści i formie.

Szkoły stosowały systemy informowania uczniów o wymaganiach edukacyjnych na ogół zgodnie z zasadami wynikającymi z ich statutu. W kilku szkołach zapisy te wymagały modyfikacji poprzez uszczegółowienie trybu przekazywania informacji uczniom i rodzicom lub zbliżeniu ich do praktyki panującej w danej szkole, ponieważ stanowiły one kopię sformułowań znajdujących się w art. 44 zd Ustawy o systemie oświaty. Pojawiły się również uchybienia dotyczące statutowego terminu informowania o wymaganiach edukacyjnych oraz dokumentowania tego faktu w sposób określony w statucie szkoły.

W części szkół wymagania edukacyjne z przedmiotów teoretycznych nie spełniały warunku wynikającego z art. 44 zd 5b. 1) Ustawy o systemie oświaty, ponieważ nie stanowiły informacji o niezbędnych warunkach umożliwiających uzyskanie poszczególnych ocen klasyfikacyjnych śródrocznych i końcowych. Stosunkowo często stanowiły one ogólne ramy, nie odnoszące się do treści programowych realizowanych w danej klasie, a w przypadku oceny celującej zawierały wymaganie wykroczenia poza obowiązujący program.

4. Zdaniem zespołów kontrolujących działania nauczycieli obserwowane podczas lekcji pozytywnie wpływały na rozwój uczniów i niwelowanie bieżących trudności, przygotowywały ich do samodzielnej pracy. Widoczna była dbałość nauczycieli o powiązanie bieżących zadań z wiedzą i umiejętnościami uczniów. W części szkół widoczne były trudności nauczycieli w formułowaniu pytań kluczowych tak, aby prowadziły uczniów do osiągnięcia celów danej lekcji. Wydaje się również niezbędne, aby nauczyciele części szkół mocniej podkreślali użyteczności realizowanych ćwiczeń oraz wykorzystywali korelację z praktyką instrumentalną uczniów i ich doświadczeniami koncertowymi.
5. W odniesieniu do działań szkoły i nauczycieli wspierających postępy uczniów w nauce kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce sformułowano zalecenia, które dotyczyły:
 - sposobu prowadzenia nadzoru pedagogicznego przez dyrektora i kierownika sekcji nad pracą nauczycieli przedmiotów teoretycznych (szczególnie poprzez obserwacje lekcji) pod kątem metod i form pracy oraz efektywności komunikacji z uczniami,

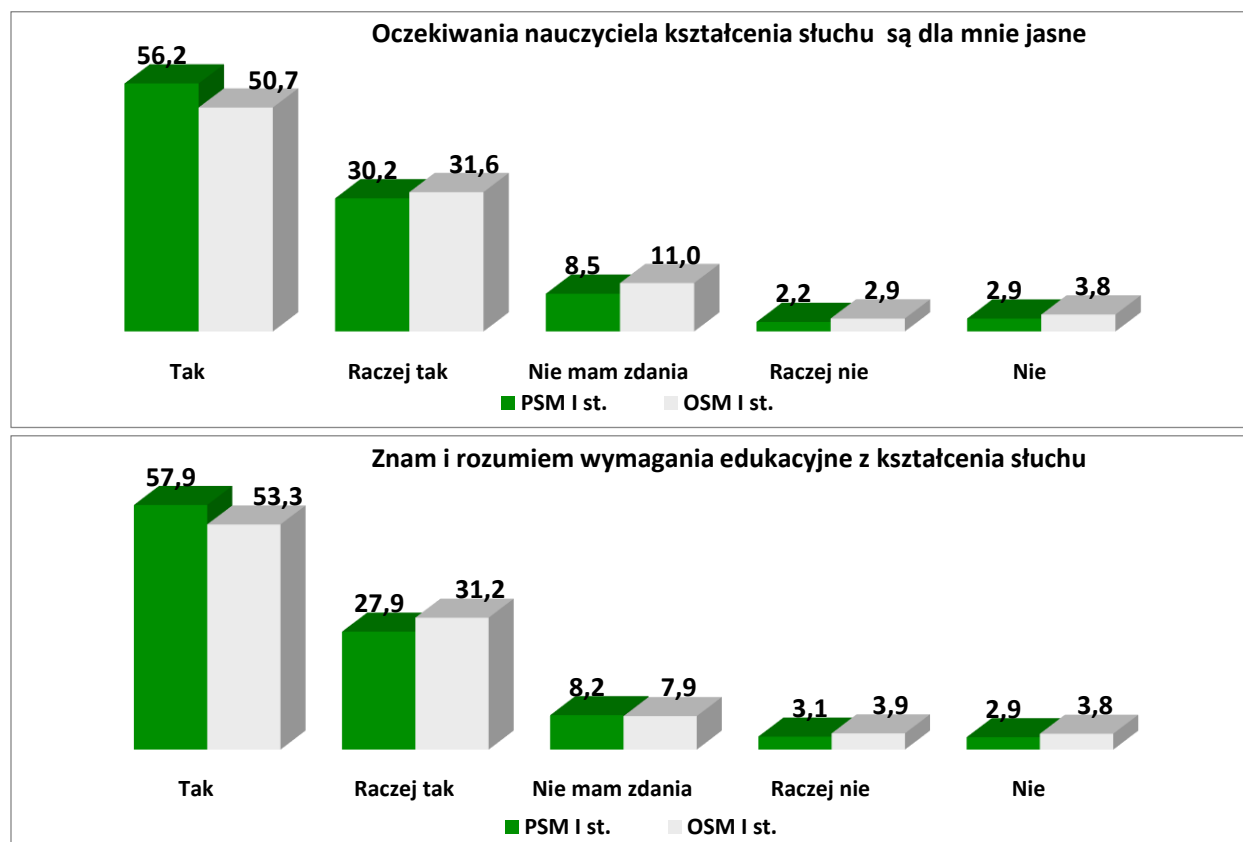
- wdrożenia lub modyfikacji systemu formułowania i dokumentowania wniosków oraz rekomendacji wynikających z prowadzonych diagnoz oraz analiz postępów i osiągnięć uczniów z przedmiotów teoretycznych,
- wdrożenia systemu analizowania i dokumentowania wyników badania jakości kształcenia,
- modyfikacji zapisów statutu szkoły, dotyczących sposobu informowania rodziców i uczniów o wymaganiach edukacyjnych,
- dostosowania formy i treści wymagań edukacyjnych do zapisów art. 44 zd.5b.1) Ustawy o systemie oświaty,
- weryfikacji skuteczności informacji przekazywanych uczniom o efektach ich pracy, sposobach uczenia się i planowania nauki oraz ćwiczeń.

7. Znajomość celów lekcji oraz wymagań i oczekiwań nauczyciela

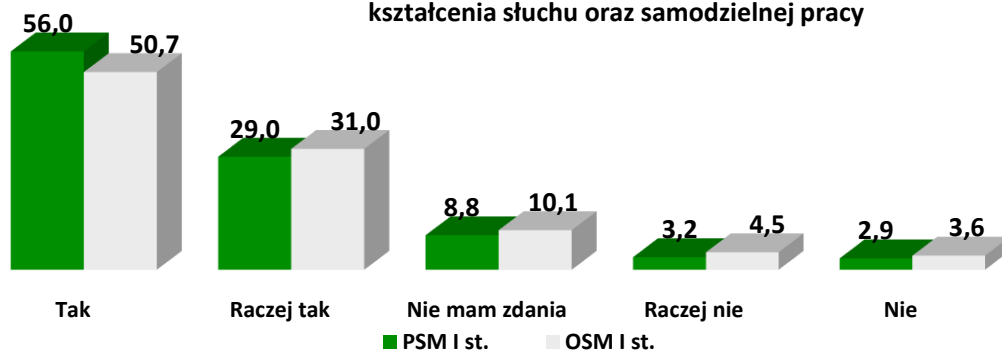
Problematyka znajomości celów lekcji oraz wymagań i oczekiwań nauczyciela była analizowana w oparciu o informacje pozyskane poprzez:

- ankiety skierowane do uczniów,
- obserwacje lekcji skoncentrowane na działaniach nauczycieli związanych z prezentacją celów lekcji i kluczowych zagadnień oraz na sposobach, w jakie nauczyciele sprawdzają ich realizację,
- wywiady z nauczycielami, które de facto były konspektami obserwowanych lekcji zgodnymi z zasadami oceniania kształtującego.

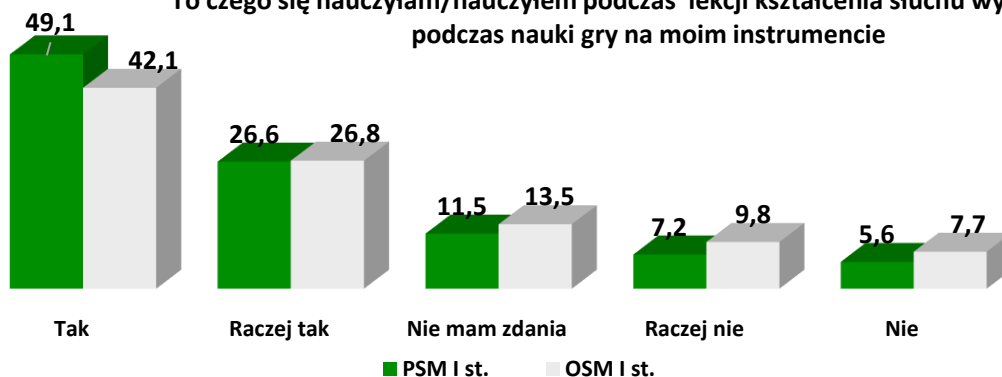
Wyniki ankiet uczniów SM I st. i OSM I st. na temat znajomości wymagań edukacyjnych i oczekiwań nauczycieli.

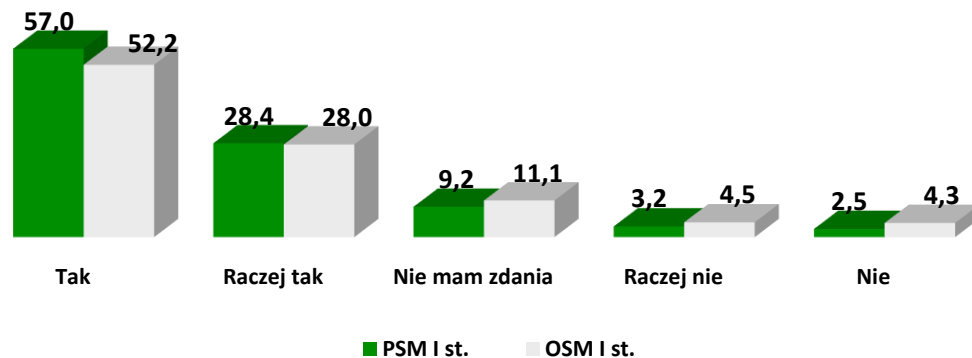
Wiem, jaki jest cel i znaczenie ćwiczeń i zadań, które wykonuję podczas lekcji kształcenia słuchu oraz samodzielnej pracy

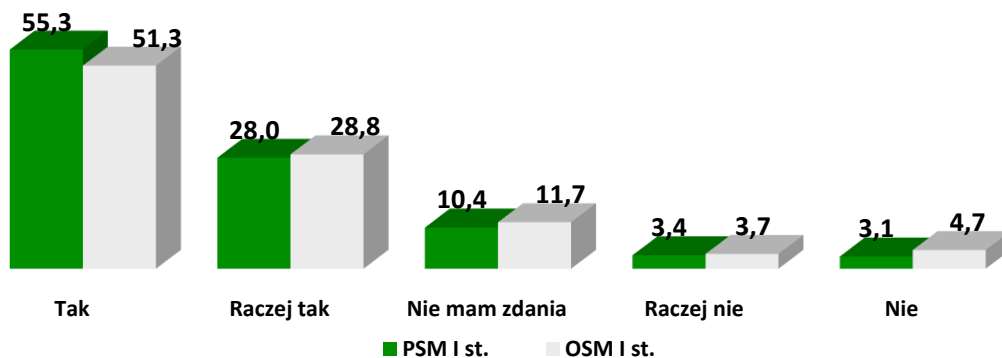
To czego się nauczyłam/nauczyłem podczas lekcji kształcenia słuchu wykorzystując podczas nauki gry na moim instrumencie

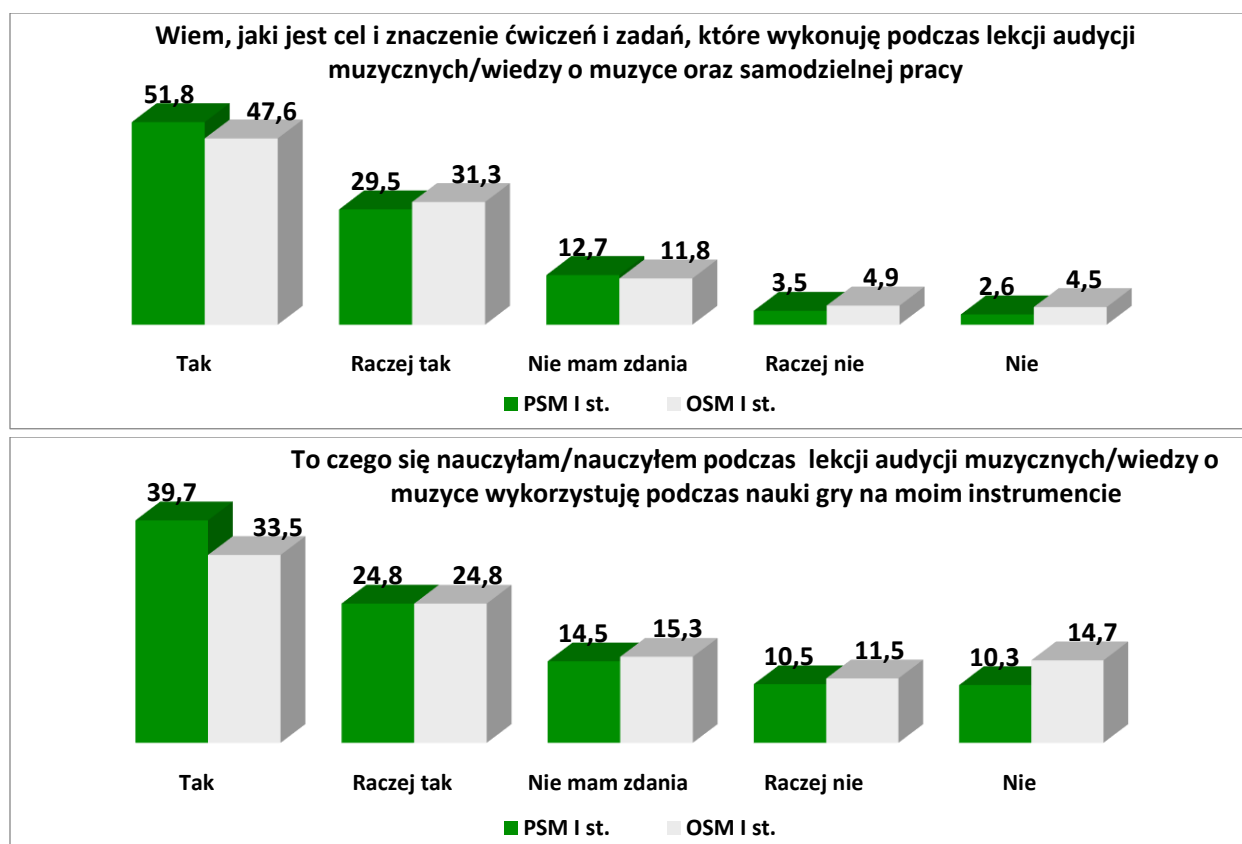

Oczekiwania nauczyciela audycji muzycznych/wiedzy o muzyce są dla mnie jasne

Znam i rozumiem wymagania edukacyjne z audycji muzycznych/wiedzy o muzyce

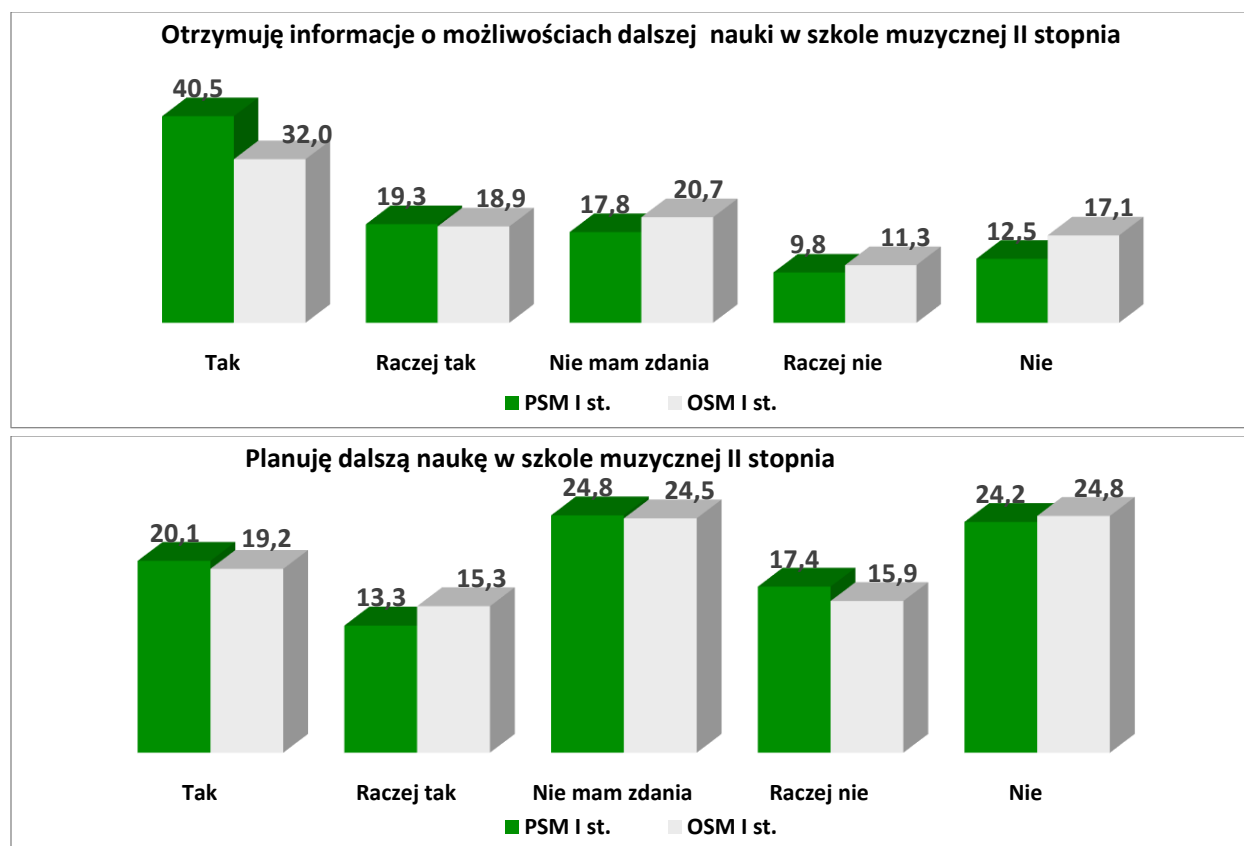
1. Jak wynika z ankiet, zarówno w przypadku kształcenia słuchu, jak i wiedzy o muzyce oraz audycji muzycznych zdecydowana większość uczniów deklarowała, że zna i rozumie wymagania edukacyjne oraz oczekiwania nauczycieli, a także wie, jaki jest cel i znaczenie ćwiczeń. Niemniej jednak wymagania edukacyjne z tych przedmiotów wymagają dostosowania do zapisów Ustawy o systemie oświaty i kontekstu, w którym odbywa się nauczanie, co zostało opisane w priorytecie dotyczącym działań wspierających uczniów w nauce.
2. Większość uczniów była zdania, że umiejętności z kształcenia słuchu przekładają się na praktykę, czyli wykorzystywanie tego, czego się nauczyli podczas nauki gry na instrumencie, natomiast mniej pozytywnych wskazań dotyczyło audycji muzycznych i wiedzy o muzyce, co również potwierdziło się podczas wielu obserwowanych lekcji. Podobnie w przedstawionych konspektach lekcji i programach nauczania obydwu przedmiotów pojawiły się braki dotyczące korelacji teorii muzyki z praktyką.
W przypadku OSM I st., odsetek tych, którzy wyrazili pozytywną opinię na temat praktycznego zastosowania obydwu przedmiotów był niższy, co wskazuje, że w tych szkołach są możliwości lepszego zintegrowania umiejętności teoretycznych z praktyką muzyczną. Zagadnienie to również zostało omówione w priorytecie dotyczącym warsztatu pracy nauczycieli.
3. W odniesieniu do znajomości celów lekcji oraz wymagań i oczekiwań nauczyciela sformułowano zalecenia, które dotyczyły:
 - ponownego przedstawienia uczniom wymagań edukacyjnych z przedmiotów nauczania objętych niniejszą kontrolą

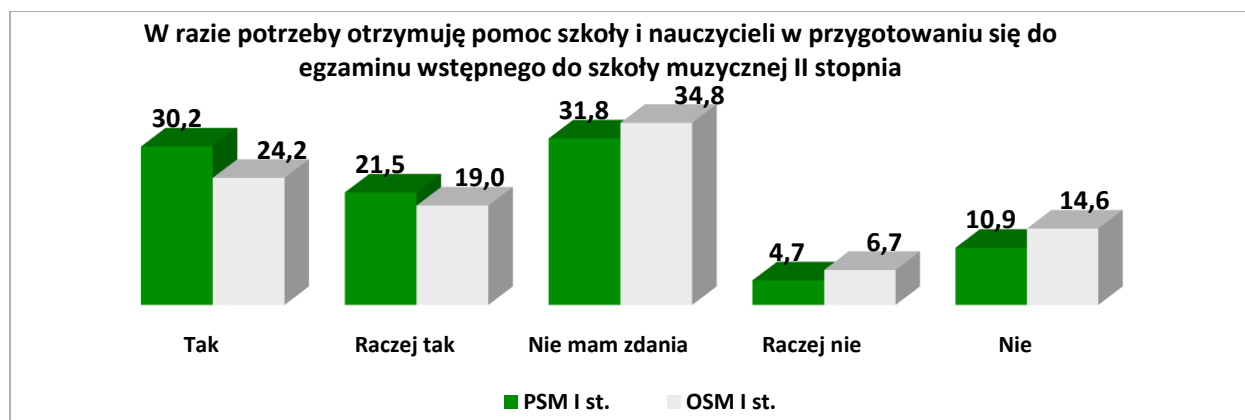
- wsparcia metodycznego nauczycieli w celu właściwej i skutecznej komunikacji z uczniami oraz uwzględnienia celowości i użyteczności treści nauczania
- uwzględnienia w nadzorze sprawowanym przez dyrektora szkoły umiejętności zrozumiałego dla uczniów formułowania celów lekcji, sprawdzania poziomu ich realizacji i informowania o tym uczniów oraz aktywizacji uczniów, skutkującej większą motywacją do samodzielnej pracy i poszukiwania informacji
- weryfikacji planowania pracy na lekcji pod kątem obszerności materiału realizowanego na lekcji i możliwości uczniów.

8. Pomoc szkoły w planowaniu dalszego kształcenia artystycznego

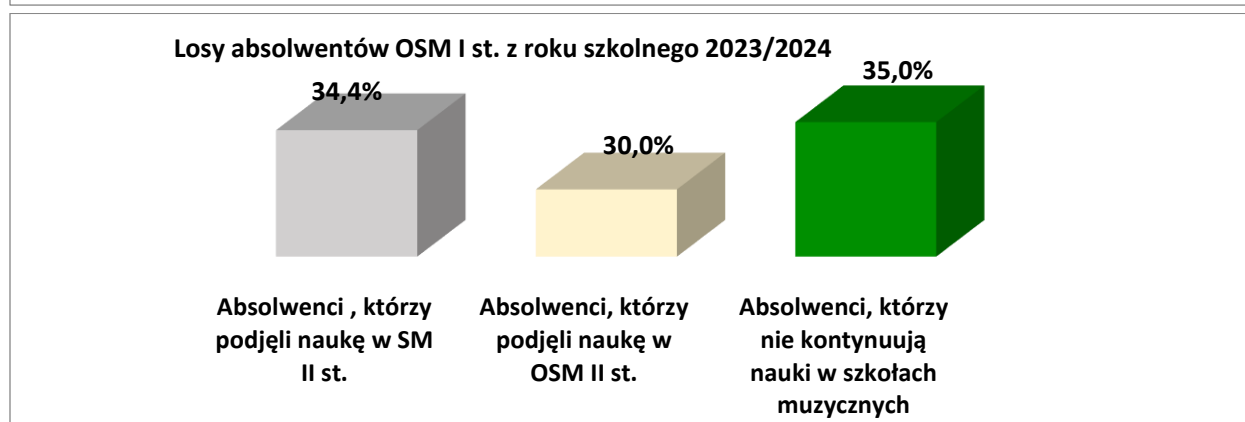
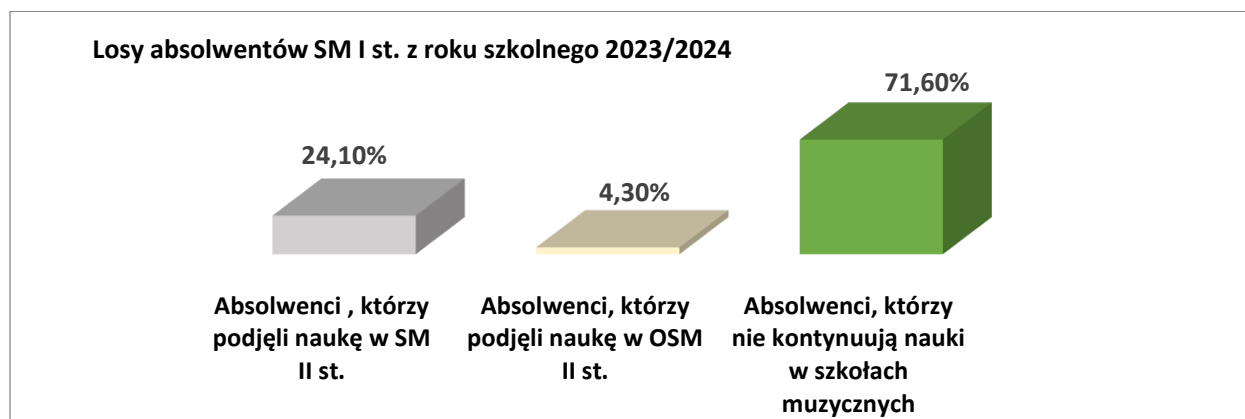
Informacji o sposobie i efektywności pomocy szkoły w planowaniu przez uczniów dalszego kształcenia artystycznego dostarczyły wyniki badań ankietowych uczniów oraz wywiady z dyrektorami szkół, którzy wskazywali działania w największym stopniu wpływające na decyzje uczniów dotyczące kontynuacji nauki w szkołach muzycznych.

Wyniki ankiet uczniów SM I st. i OSM I st. dotyczące pomocy szkoły w planowaniu dalszego kształcenia artystycznego.

- Podczas kontroli zbierano informacje o losach edukacyjnych uczniów, którzy ukończyli szkoły w roku szkolnym 2023/2024. Wynika z nich, że ponad 60% absolwentów OSM I st. kontynuuje naukę w szkołach muzycznych II stopnia, podczas gdy dla absolwentów SM I st. wartość ta wynosi około 30%.

Przy okazji warto przedstawić dane dotyczące uczniów klas VI OSM I st., z których wynika, że spośród 210 tylko 1 z nich (w roku szkolnym 2023/2024) podjął naukę w szkole muzycznej II stopnia. Pozostali kontynuują naukę w klasie VII macierzystej szkoły.

- Jak wynika z informacji przedstawionych przez dyrektorów szkół uczniowie otrzymywali informacje o możliwościach dalszego kształcenia muzycznego i w większości szkół podejmowano standardowe działania wspierające, takie jak dbałość o dobre relacje i integrację uczniów podczas wydarzeń kulturalnych i muzykowania zespołowego, mobilizowanie ich do udziału w konkursach oraz utrzymanie szeroko rozumianego

zainteresowania muzyką. W nielicznych szkołach prowadzone były kursy przygotowawcze do egzaminów wstępnych w szkołach muzycznych II stopnia.

3. Jak wynika z ankiet uczniowie SM I st. w większym stopniu potwierdzili dostępność informacji na temat kontynuacji nauki w szkołach muzycznych II stopnia, z najwyższym odsetkiem odpowiedzi "Tak" (40,5%). Nieco niższe dane dotyczyły uczniów OSM I st. (32%).
4. Dane dotyczące losów absolwentów SM I st. z roku szkolnego 2023/2024 znalazło w zasadzie potwierdzenie w badaniach ankietowych. W przypadku uczniów SM I st. tylko 20,1% planowało kontynuację nauki w szkole muzycznej II stopnia. Odmienne tendencje dotyczyły OSM I st., których 60% absolwentów roku 2023/2024 kontynuuje naukę, podczas gdy w ankietach taki zamiar potwierdziło jedynie 19,2% z nich.
5. Uczniowie SM I st. w większym stopniu wyrazili opinię, że otrzymują pomoc w przygotowaniach do egzaminów (30,2% zadeklarowało "tak"), natomiast w OSM I st. wskaźnik takich deklaracji wynosił 24,2%.
6. Podkreślić należy, że wyższy stopień akceptacji działań szkoły na rzecz kontynuacji nauki wśród uczniów SM I st. niż w OSM I st. wynika zapewne z tego, że w badaniu ankietowym brali udział uczniowie klas IV -VI OSM I st., którzy decyzję o dalszej nauce mają jeszcze przed sobą. Niemniej jednak wskazane byłoby, aby w obydwu typach szkół monitorować plany i decyzje uczniów, aby w odpowiednim czasie dokonywać modyfikacji programów informacji i wsparcia.
7. W wyniku kontroli priorytetu „pomoc szkoły w planowaniu dalszego kształcenia artystycznego” sformułowano zalecenia dotyczące:
 - analizy przyczyn, dla których uczniowie nie podejmują nauki w szkołach muzycznych II stopnia
 - zachęcania uczniów do kontynuacji nauki i zwiększenia pomocy w tym zakresie.

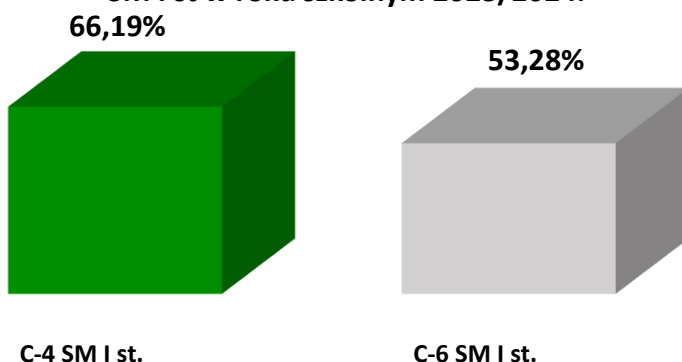
9. Efekty pracy dydaktycznej w zakresie kształcenia słuchu i audycji muzycznych

Podsumowaniem wcześniejszych zagadnień, stanowiących kluczowe elementy procesu kształcenia są efekty kształcenia w zakresie przedmiotów teoretycznych w OSM i SM I st.

Na podstawie danych statystycznych i wywiadów z dyrektorami szkół muzycznych sformułowano poniższe wnioski.

1. Spośród uczniów cyklu 4-letniego SM I st., którzy rozpoczęli naukę w roku szkolnym 2020/2021 szkołę ukończyło 66,19%, natomiast spośród uczniów cyklu 6 -letniego którzy rozpoczęli naukę w roku szkolnym 2018/2019 szkołę ukończyło 53,28%. Natomiast uczniowie w OSM I st., którzy rozpoczęli naukę w tym roku szkolnym najczęściej kontynuują ją w obecnym składzie.

Skuteczność kształcenia w SM I st. - % uczniów, którzy ukończyli naukę w SM I st w roku szkolnym 2023/2024.

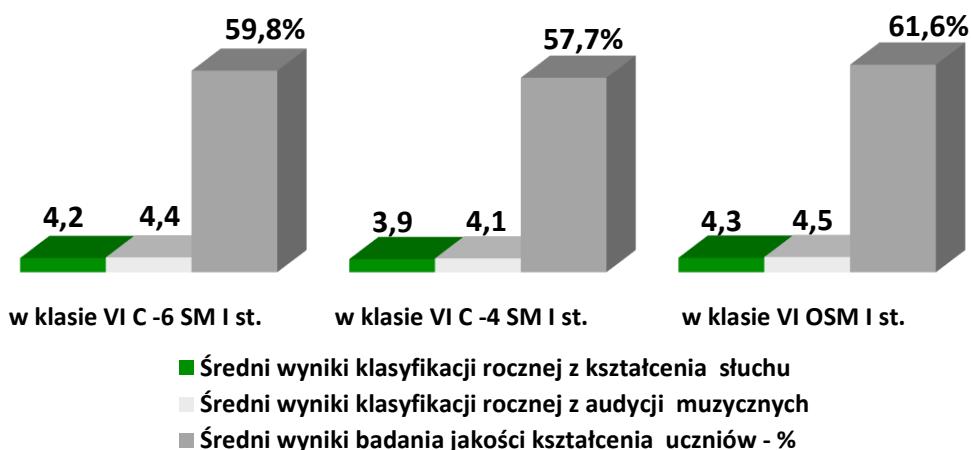

2. Wyniki kształcenia z przedmiotów teoretycznych, które uzyskano podczas klasyfikacji rocznej i badania jakości kształcenia w roku szkolnym 2023/2024 wskazują na rozbieżności pomiędzy tymi systemami, podkreślić jednak należy że mają one odmienne cele. Ocenianie wewnętrzne ma za zadanie dostarczyć informacji dla nauczycieli, uczniów i rodziców, stanowić wsparcie dla uczniów, diagnozować potrzeby i możliwości uczniów i na tej podstawie modyfikować proces kształcenia oraz realizować funkcję formalną jaką jest klasyfikacja śródroczna i roczna. Natomiast cele systemu oceny zewnętrznej jakim jest badanie jakości kształcenia realizowane przez CEA to analiza stopnia realizacji podstawy programowej, zdefiniowanie potrzeb w zakresie doskonalenia nauczycieli oraz wspomaganie szkół w podnoszeniu jakości kształcenia artystycznego.

Ocenianie wewnętrzne i badanie jakości kształcenia łączy podstawa programowa przedmiotów teoretycznych oraz dostarczanie informacji wspierających proces kształcenia tych przedmiotów.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że klasyfikacja roczna oscyluje wokół oceny dobrej, natomiast średni wynik badania jakości kształcenia w szkołach uczestniczących w kontroli oscyluje w okolicach oceny dostatecznej. Szczegółowe dane przedstawione są poniżej.

Wyniki klasyfikacji i badania jakości z przedmiotów ogólnomuzycznych

3. Dyrektorzy poszczególnych szkół byli proszeni o wyrażenie swoich opinii o mocnych stronach i trudnościach oraz efektach kształcenia w zakresie przedmiotów teoretycznych. Jako mocne strony wskazywali zaangażowanie uczniów i nauczycieli oraz ich efektywną współpracę, wysokie kompetencje nauczycieli i w części szkół progres wyników oceniania wewnątrzszkolnego i badania jakości kształcenia. Trudności, zdaniem dyrektorów SM I st. wynikają z obciążenia nauką.
4. W wyniku kontroli priorytetu „efekty pracy dydaktycznej w zakresie kształcenia słuchu i audycji muzycznych” sformułowano 2 zalecenia dotyczące opracowania i wdrożenia arkuszy analizy uzyskiwanych efektów kształcenia, w tym wyników badań jakości kształcenia prowadzonych przez Centrum Edukacji Artystycznej ukierunkowanych na diagnozę edukacyjną, rozpoznanie potrzeb edukacyjnych uczniów oraz ocenę efektywności stosowanych w szkole rozwiązań dydaktycznych.

10. Podsumowanie

1. Na podstawie informacji, wniosków i zaleceń, które są efektem 19 kontroli organizacji pracy dydaktycznej i uzyskiwanych efektów kształcenia w zakresie kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce stwierdzić można, że praca ta odbywała się zazwyczaj w dobrych warunkach lokalowych, a nauczyciele korzystali częściej z tradycyjnych niż multimedialnych środków dydaktycznych. Ponad połowa uczniów potwierdziła dostępność podręczników i ćwiczeń, a większość korzystała z kart pracy przygotowanych przez nauczycieli i robiła notatki w zeszytach. Przydatne byłoby intensywniejsze wykorzystanie przez nauczycieli nowoczesnych narzędzi edukacyjnych i zasobów bibliotecznych wspierane szkoleniami i prezentacjami dobrych praktyk.

W podsumowaniu stwierdzić należy, że podczas większości obserwowanych lekcji zaplanowane i wykorzystywane przez nauczycieli środki dydaktyczne i wyposażenie sprzyjały realizacji ich celów.

2. Większość uczniów potwierdziła, że nauczyciele przedmiotów teoretycznych udzielają im pomocy w przypadku trudności w nauce. Około połowa uczniów akceptowała tygodniowy plan lekcji, a częściej pozytywną opinię na ten temat wyrażali uczniowie szkół muzycznych bez pionu ogólnokształcącego.

30% uczniów potwierdziło swój udział w zajęciach dodatkowych rozwijających zainteresowania muzyczne, a mniej niż połowa z nich stwierdziła, że uczestniczy w wycieczkach i koncertach odbywających się poza szkołą. W związku z tym wskazane byłoby wzbogacenie oferty edukacyjnej części szkół o zajęcia dodatkowe i wyjścia do instytucji kultury, oczywiście po wcześniejszej analizie możliwości organizacyjnych. Wykorzystanie tych elementów procesu edukacyjnego mogłoby wzmocnić zainteresowanie uczniów zagadnieniami z teorii muzyki i ugruntować ich wiedzę o instrumentarium oraz formach i gatunkach muzycznych.

Obserwacje lekcji potwierdzały prawidłową ich organizację, a pojawiające się trudności najczęściej dotyczyły spóźnień uczniów lub korzystania albo działania sprzętu audiowizualnego i multimedialnego.

3. Kolejnym zagadnieniem analizowanym w obszarze organizacji pracy szkół był wskaźnik niezrealizowanych zajęć kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce, który mieścił się na ogół w przedziale 7,5-12,1%, co znacznie częściej wynikało z nieobecności nauczycieli, a w znikomym stopniu z przyczyn organizacyjnych np. zebrań

rad pedagogicznych. Dyrektorzy szkół podkreślali bardzo często trudności w zapewnieniu stałych lub czasowych zastępstw. Niezrealizowane lekcje mogą stanowić zagrożenia dla systematycznej realizacji programów nauczania i podstawy programowej przedmiotów teoretycznych, w związku z tym wskazany byłby stały monitoring wykorzystujący funkcjonalności dzienników elektronicznych.

Merytoryczna i systematyczna analiza realizacji podstawy programowej odbywała się najczęściej podczas różnych form sprawdzania postępów uczniów. Doskonalenia wymaga system formułowania, dokumentowania i jakościowego wykorzystania wniosków i rekomendacji wynikających z analiz osiągnięć i postępów uczniów, w tym z badania jakości kształcenia prowadzonego przez Centrum Edukacji Artystycznej.

4. Warsztat pracy i doświadczenie nauczycieli, ich wymiar zatrudnienia oraz stopnie awansu zawodowego wskazują na możliwość pełnego zaangażowania się w pracę dydaktyczną i realizację innych zadań szkoły, mimo to dyrektorzy informowali o małej dyspozycyjności części z nich. W 2/3 szkół nauczyciele teorii pracują pod kierunkiem kierowników sekcji.

Nauczyciele aktywnie uczestniczyli w różnych formach doskonalenia zawodowego, związanych z nauczaniem przedmiotem oraz dotyczących relacji w szkole i sfery psychologicznej uczniów. Głównie deklaracje dyrektorów szkół potwierdzały pozytywny wpływ doskonalenia nauczycieli na postępy i rozwój uczniów w zakresie przedmiotów teoretycznych, sporadycznie udokumentowane wnioski z nadzoru pedagogicznego. W związku z tym wskazane byłoby wsparcie dyrektorów w prowadzeniu analiz efektywności udziału nauczycieli w doskonaleniu zawodowym, uwzględniających zwłaszcza oddziaływanie na rozwój uczniów.

W większości szkół stosowane były autorskie programy nauczania kształcenia słuchu, audycji muzycznych i wiedzy o muzyce formalnie zgodne z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie podstaw programowych w zawodach szkolnictwa artystycznego. Uchybienia dotyczyły najczęściej opisu sposobu realizacji treści z podstawy programowej, a zwłaszcza kompetencji uczniów związanych z pogłębianiem i analizowaniem wiedzy, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnej i komunikacyjnej. Ponadto programy nauczania wiedzy o muzyce często były niemalże kopią programów audycji muzycznych, mimo że wynikały z różniących się merytorycznie podstaw programowych.

Obserwacje lekcji wskazały na dobór metod pracy, zadań i ćwiczeń oraz środków dydaktycznych zgodny z potrzebami uczniów i ich możliwościami oraz celami poszczególnych zajęć.

Warsztat pracy nauczycieli był analizowany w ramach nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora szkoły, natomiast podczas kontroli jedynie w części szkół znaleziono przykłady wpływu nadzoru dyrektorów i kierowników sekcji na modyfikację procesu kształcenia.

Do warsztatu pracy nauczycieli teorii odnieśli się również uczniowie, którzy docenili, że przygotowują ich do wykonywania zadań na lekcji oraz w domu i na ogół deklarowali pozytywne nastawienie do przedmiotów teoretycznych. Z ankiet wynika, że wskazane byłoby intensyfikowanie pracy w grupach, częstsze wykorzystywanie metod z elementami zabawy i odwołanie się do praktyki instrumentalnej uczniów i doświadczeń koncertowych.

5. Działania nauczycieli wspierające rozwój uczniów, takie jak ocenianie i docenianie postępów, informacja o

trudnościach i osiągnięciach wraz ze wskazówkami do samodzielnej pracy, pomoc w znalezieniu adekwatnego do potrzeb sposobu uczenia były akceptowane i doceniane przez większość uczniów. Częściej pozytywne opinie uczniów dotyczyły kształcenia słuchu niż audycji muzycznych i wiedzy o muzyce. Podkreślić należy, że mniej niż połowa uczniów stwierdziła, że nauczyciele tych dwóch przedmiotów pomagają im w planowaniu samodzielnej nauki, co ma znaczenie ponieważ są one realizowane w wymiarze jednej godziny tygodniowo. Diagnozy postępów i osiągnięć uczniów oraz ich możliwości i potrzeb w zakresie kształcenia teoretycznego, których obowiązek wynika z rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 roku w sprawie wymagań wobec szkół najczęściej stanowiły zestawienia statystyczne, a rzadziej zawierały merytoryczne opisy wraz z wnioskami i rekomendacjami wdrażanymi do praktyki szkolnej. Zdecydowana większość uczniów była zdania, że oczekiwania i wymagania nauczycieli są dla nich jasne. Jasny jest dla nich również cel i znaczenie ćwiczeń i zadań, które wykonują. Niemniej jednak wymagania edukacyjne w części szkół wymagają modyfikacji zgodnie z zapisami Ustawy o systemie oświaty.

Uczniowie wypowiedzieli się również na ogół pozytywnie o wykorzystaniu w praktyce wiedzy z kształcenia słuchu, rzadziej ich pozytywne opinie dotyczyły audycji muzycznych i wiedzy o muzyce. Takie stanowisko uczniów potwierdzone zostało podczas większości obserwacji lekcji i analiz przygotowanych przez nauczycieli konspektów lekcji oraz analiz programów nauczania wiedzy o muzyce, w których pojawiły się braki dotyczące korelacji teorii z praktyką.

6. Informacji o planowaniu dalszego kształcenia artystycznego dostarczyli uczniowie, z których większość potwierdziła, że je otrzymuje. Około połowa uczniów była zdania, że szkoły i nauczyciele dostarczają im pomocy w przygotowaniach do egzaminów wstępnych do szkół muzycznych II stopnia. Około 20% uczniów zdecydowanie stwierdziło, że planują kontynuację kształcenia muzycznego, co jest w zasadzie zgodne z danymi statystycznymi ze szkół. Wskazane byłoby, aby w obydwu typach szkół monitorować możliwości i plany uczniów i w odpowiednim czasie dostarczać im informacji i pomocy.
7. W podsumowaniu można przytoczyć wskaźniki dotyczące efektów kształcenia w szkołach objętych kontrolami w roku szkolnym 2024/2025. Średni wynik klasyfikacji rocznej z kształcenia słuchu i audycji muzycznych w roku szkolnym 2024/2025 oscylował wokół oceny dobrej, natomiast wynik badania jakości kształcenia CEA wokół oceny dostatecznej.
8. Stosunkowo wysoki jest wskaźnik rezygnacji z nauki uczniów, który w cyklu 4 -letnim SM I st. wyniósł 33,8%, a w cyklu 6 – letnim 46,7%. Zdaniem dyrektorów szkół wynika to głównie z obciążenia uczniów szkół muzycznych I stopnia nauką w dwóch szkołach.